

Stiftelsen Allmänna Barnhuset

Verksamhetsberättelse 2017

Stiftelsen Allmänna Barnhuset
Linnégatan 89 C
115 23 Stockholm

Org.nr: 802000-1072

Tel: +46 8 679 60 78

Fax: +46 8 611 38 41

info@allmannabarnhuset.se

www.allmannabarnhuset.se

Barnen på bilderna har ingen
koppling till innehållet i rapporten.

1 Innehållsförteckning

Introduktion	5
1 Inledning	8
2 Sammanfattning	9
2.1 Stödja forskning.....	9
2.2 Metodutveckling och utvecklingsprojekt	9
2.3 Utbildningar, konferenser och seminarier	11
2.4 Publicerade böcker, rapporter och informationsmaterial.....	13
3 Barn som upplever våld.....	15
3.1 Kartläggning av förekomsten av barnmisshandel.....	15
3.2 Skydd av barn och information till barn som utsatts för våld	18
3.3 KIBB, Kognitiv Integrerad Behandling vid Barnmisshandel	21
3.4 Forskning om sexuella övergrepp	23
3.5 Dags att prata om sexuella övergrepp mot barn.....	25
3.6 Stöd och behandling för barn som utsatts för sexuella övergrepp och fysiskt våld	28
4 Barns rätt till tidiga insatser.....	31
4.1 Familjecentraler.....	31
4.2 Barn i familjerättsliga konflikter	32
4.3 Samverkansteam	33
5 Barns och ungdomars brukarmedverkan i den sociala barnavården	37
6 Barns rätt till en god utbildning - Skolfam	41
7 Barn i migration	45
8 Barn till förälder som har psykisk eller somatisk sjukdom, missbruk eller funktionsnedsättning - BRA, Barns Rätt som Anhöriga.....	47
9 Forskning	49
9.1 Forskningsbidrag	50
9.2 Inkomna forskningsrapporter.....	51
10 Kunskapsspridning i digitala kanaler	52
11 Kunskapsspridning genom mötesplatser	53
11.1 Barnrättsdagarna	53
11.2 Barnrättstorget	55
11.3 Nordiska Barnavårdskongressen.....	57
11.4 Deltagande i utredning, hearing, samrådsmöten, referensgrupper och remissyttranden	58

Introduktion

Stiftelsen Allmänna Barnhuset, Barnhuset, arbetar för att stärka barn i socialt utsatta situationer. Vår vision är att barn som lever i utsatta livssituationer ska ges samma möjligheter till goda uppväxtvillkor som andra barn.

Barnhuset grundades 1633 och var då ett hem för ensamstående mödrar och föräldralösa barn. Det första barnhuset låg på Barnhusgatan i Stockholm, vid nuvarande Norra Latin och Norra Bantorget. Under 1800-talet och 1900-talets första hälft tog Barnhuset emot barn och placerade dem i fosterhem. Fosterbarnsverksamheten avslutades under 1960-talet.

Därefter har Stiftelsen Allmänna Barnhuset i huvudsak varit en aktör att samla forskare och praktiker på Sättra Bruk för dialog att utbyta erfarenheter och kunskap i frågor kring barn i utsatta situationer. Många av dialogerna samlades i publikationer. En annan betydelsefull del i Barnhusets historia är möjligheten för forskare att söka medel till barn- och ungdomsfrågor med social och psykosocial inriktning.

Idag vänder sig vår verksamhet till praktiker, forskare och beslutsfattare. Vi utgår från FN:s konvention om barnets rättigheter och arbetar med:

- Att utveckla och sprida kunskap från forskning och praktik
- Att öka kompetensen hos de professionella som möter barn
- Att påverka beslutsfattare och politiker

Det gör vi genom att stödja forskning, driva metodutvecklingsprojekt, ordna konferenser, seminarier samt att publicera böcker och rapporter.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset leds av en styrelse med en ordförande, Anne Marie Brodén, samt sex ledamöter varav tre ska vara forskare och tre ska vara politiker. Under perioden 2014-2017 har följande personer varit styrelseledamöter; Ulrika Carlsson, Inger Davidson, Anders Hjern, Boel Andersson Gäre och Marie Sallnäs. Under 2017 har det varit en plats vakant på grund av att Magnus Ehrencrona lämnat styrelsen. Ordföranden och ledamöterna utses av regeringen och har en mandatperiod på fyra år. Ledamöterna Anders Hjern och Inger Davidson lämnade styrelsen i december 2017.

Styrelsen för Stiftelsen Allmänna Barnhuset har haft 8 möten under 2017.

Personal under 2017 vid Stiftelsen Allmänna Barnhuset, generalsekreterare, Cecilia Sjölander tillsammans med följande medarbetare; Anna-Carin Magnusson, Bengt Söderström, Britt-Marie Fröjdlund, Carolina Jernbro, Ellinor Åslin Hägg, Jonathan Strömberg, Johan Radix, Marianne Gabrielsson, Marie Grahn, Martina Svensson, Martina Marklund, Monica Achá Sonesson, Rikard Tordön, Solveig Dalgrund, Susanne Björk, Ylva Söderlind Göthner, Åsa Landberg och Åsa Lundström Mattsson.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset 2017 – en överblick

TEMA OMRÅDEN

Barn som upplever våld och eller själva utsätts för våld, sexuella övergrepp

Barn som upplever separation eller vårdnadstvist

Barn som placeras med fokus på deras utveckling, hälsa, skolgång och rätten till information

Barn som är i migration

Barn till en förälder som har missbruksproblem, psykisk sjukdom, psykisk funktionsnedsättning, en allvarlig fysisk sjukdom/skada eller som oväntat avlider

SAMVERKANSTEAM

Under 2017 beviljades medel från regeringen att fortsätta att bedriva Samverkansteam i fem kommuner. Projektet är en försöksverksamhet kring att utveckla samverkan och anpassade insatser som involverar barn och föräldrar med syfte att uppnå en trygg relation mellan barn och föräldrar.

Under 2017 har preliminära resultat från forskning och praktik i Samverkansteam spridits och en kortare informationsfilm har producerats som används vid spridning av resultat av utvecklingsarbetet.

KIBB

Under 2017 har Barnhuset fortsatt att utbilda i KIBB (kognitiv integrerad behandling vid barnmisshandel en behandlingsmodell för familjer där fysisk misshandel förekommer).

Under 2017 har intresset för utbildningen varit stort i olika delar av landet och det finns en kölista på intresserade kommuner. Fram till och med 2017 har totalt 163 deltagare från 43 kommuner genomfört eller påbörjat KIBB utbildningen.

BRA

Under 2017 har Barnhuset fortsatt att pröva Barns rätt som anhöriga, BRA-samtal, som är ett samtalsstöd för att beakta barnets behov av information, råd och stöd när en förälder har en psykisk sjukdom, funktionsnedsättning, allvarlig fysisk sjukdom eller befinner sig i missbruk.

Fokus på arbetet har varit att sprida och genomföra flera utbildningsinsatser tillsammans med följeforskning. Så även att arrangera den årliga nätverksträffen för utbildare.

SKOLFAM

Skolfams resultatsammanställning 2017 visade att av de 145 Skolfambarn som slutat grundskolan har 113 behörighet till åtminstone gymnasieskolans yrkesförberedande program direkt vid avslutningen i åk 9. Det är en andel som motsvarar 77,9%. Skolfam höjer oddsen från ca 46 - 47 % till 78%. Under 2017 har Skolfams manual reviderats.

Under 2017 har Barnhuset medverkat i ett pilotprojekt utifrån den engelska modellen Letterbox Club. Under 2017 skickades tre testbokpaket till ca 30 barn.

STÖD OCH BEHANDLING

Under 2017 beviljades medel från regeringen för att utveckla en modell för Stöd och behandling till barn som utsatts för sexuella övergrepp. Projektet är en försöksverksamhet i tre regioner som syftar till att ta fram en modell för stöd och behandling för barn som utsatts för våld och övergrepp.

Under 2017 har en kartläggning genomförts med intervjuer i 101 verksamheter. En kunskapsöversikt har tagits fram som täcker tre områden; bedömning och screening, metoder för krisstöd och tidiga interventioner samt traumabehandling.

VÅLD OCH SEXUELLA ÖVERGREPP

Under 2017 färdigställdes en handledning för att stödja skolpersonal att ta upp frågor om sexuella övergrepp. 6100 exemplar av handledning, affisch och broschyr skickades till samtliga utbildningsnämnder, grundskolor, gymnasieskolor, specialpedagogiska skolor, samt SiS skolverksamheter.

Under 2017 har Barnhuset slutfört en elevundersökning tillsammans med Karlstads universitet. Drygt 4700 elever från nian i grundskolan och år två på gymnasiet har svarat på frågor om utsatthet för våld under hela uppväxten.

Under 2017 lanserades handboken *Efter Barnförböret* om stöd och information till barn efter det att de hörts av polisen på grund av misstänkt barnmisshandel. Två rapporter om sexuella övergrepp på nätet har under året publicerat i samarbete med Barnafriid vid Linköpings universitet.

FORSKNING

Under 2017 beviljades 1,35 miljoner kronor i forskningsanslag till fem projekt.

Inom ramen för utvecklingsarbeten i de fem prioriterade områdena har det bedrivits forskning för ca 4,6 miljoner kronor.

Under 2017 inkom 8 forskningsrapporter från projekt som tidigare år beviljats forskningsmedel.

PUBLIKATIONER

Under 2017 har Stiftelsen Allmänna Barnhuset publicerat och gett ut totalt 20 olika skrifter, böcker och rapporter.

Dessa har tillsammans sålts i 4 575 exemplar och laddats ner 7 981 gånger från vår webbplats.

KONFERENSER OCH UTBILDNINGAR

Under 2017 har Stiftelsen Allmänna barnhuset arrangerat 19 egna konferenser, utbildningar och seminarier samt deltagit i flertalet som arrangerats av andra aktörer. Barnrättsdagarna och Barnrättstorget hade båda rekordmånga besökare

NYHETSBREV, SOCIALA MEDIER OCH WEBBPLATSER

Stiftelsen Allmänna Barnhuset driver totalt sex webbplatser, tre Facebook konton, tre Twitter konton, ett Instagram konto och skickar ut nyhetsbrev via två olika prenumerationslistor.

Antalet följare uppgår till totalt 6 515 i Barnhusets olika sociala medier konton. På Facebook ökade antalet följare med drygt en tredjedel under 2017.

Barnhusets webbplats besöktes av totalt 5 291 unika användare som klickat sig vidare från ett inlägg på Facebook eller Twitter. Under 2017 har vi skickat ut 10 nyhetsbrev till totalt drygt 10 000 prenumeranter.

1 Inledning

I Stiftelsen Allmänna Barnhusets reglemente beskrivs stiftelsens ändamål att verka för god vård och uppfostran av barn som är i behov av särskild omsorg och en i övrigt förbättrad social barnavård. Stiftelsen Allmänna Barnhuset har till uppgift att bedriva, stödja eller på annat sätt främja upplysning och forskning samt pröva nya åtgärder inom området.

FN:s konvention om barnets rättigheter, barnkonventionen, är en betydelsefull utgångspunkt i Stiftelsen Allmänna Barnhusets verksamhet.

Barn har rätt att växa upp med bästa möjliga hälsa under trygga och goda förhållanden och att skyddas mot alla former av utnyttjande och övergrepp. Barn som upplever våld, själva utsätts för våld och eller sexuella övergrepp riskerar att utveckla psykisk ohälsa som påverkar deras utveckling. Barn som har en förälder med svår psykisk sjukdom eller somatisk sjukdom, missbruk och funktionsnedsättning är en annan identifierad riskgrupp.

Barn som blir omhändertagna av samhället på grund av omsorgssvikt eller av eget beteende har många gånger växt upp med erfarenheter av våld och eller sexuella övergrepp. När samhället griper in och omhändertar och placerar ett barn ska det ske utifrån barnets bästa och barnet ska ges bästa möjliga förutsättningar.

Varje barn är expert på sitt liv och en viktig del i varje människas utveckling är att få uttrycka sina upplevelser och erfarenheter och att bli tagen på allvar. Inflytande och delaktighet handlar om att våga se, våga fråga, våga lyssna och agera i alla frågor som berör barn. Därför är artikel 12 om barnets rätt till inflytande och delaktighet en viktig del i alla våra målområden.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har fokus på barn i utsatta situationer och arbetar

med utvecklingsprojekt tillsammans med forskning och praktik. En utgångspunkt i vårt arbete är barnets rättigheter med dess grundstenar att skydda, stödja och utveckla varje barn utifrån dess förutsättningar. Vårt arbete innehåller därmed alla dessa komponenter. Genom artikel 6 om barnets rätt till utveckling har vi särskilt inriktning på förebyggande och främjande insatser i våra nedanstående temaområden.

Mot bakgrund av ovanstående har Stiftelsen Allmänna Barnhuset under 2017 särskilt prioriterat metodutveckling, stödja och bedriva egen forskning, kunskapsinhämtning och informationsspridning inom följande områden;

- Barn som upplever våld och eller själva utsätts för våld, sexuella övergrepp
- Barn som upplever separation eller vårdnadstvist
- Barn som placeras med fokus på deras utveckling, hälsa, skolgång och rätten till information
- Barn som är i migration
- Barn till en förälder som har missbruksproblem, psykisk sjukdom, psykisk funktionsnedsättning, en allvarlig fysisk sjukdom/skada eller som oväntat avlider

Stiftelsen Allmänna Barnhuset samverkar med ett stort antal aktörer och verksamheter inom kommuner, landsting/regioner, statliga myndigheter, universitet, högskolor och idéburen sektor. Bland annat genom

att stödja forskning, bedriva metodutveckling, öka kompetensen hos professionella som möter barn samt att påverka beslutsfattare.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset kommunicerar sina prioriterade frågor med stöd av fakta från forskning och praktik. Exempel på detta sätt är Stiftelsen Allmänna Barnhusets egen webbplats samt övriga webbplatser såsom Dags att prata om, Skolfam

och Barnrättsdagarna. Spridning sker även i digitala kanaler såsom Facebook och Twitter.

Barnrättstorget, Barnrättsdagarna samt andra arrangemang av konferenser och seminarier samt rundabordssamtal och direkta dialoger med aktuella aktörer är en annan form av spridning av våra prioriterade frågor.

2 Sammanfattning

En förutsättning för Stiftelsen Allmänna Barnhuset att ge medel till forskning och bedriva utvecklingsprojekt är en god och stabil ekonomi. Under 2017 har styrelsen och medarbetare för Stiftelsen Allmänna Barnhuset arbetat med en översyn av våra placeringar och möjligheten till en ökad avkastning.

2.1 Stödja forskning

Under 2017 inkom 8 forskningsrapporter till Stiftelsen Allmänna Barnhuset som berörde barn i samhällsvård, barn i sociala barnavården, vårdnadsöverflyttning, medling vid brott och barn som anhöriga.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har under 2017 beviljat 1,35 miljoner kronor i forskningsanslag till fem projekt inom ramen för barn i samhällsvård, barn i riskmiljöer och barn med särskilda behov på grund av social utsatthet.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har inom ramen för utvecklingsarbeten i de fem prioriterade områdena bedrivit forskning för

ca 4,6 miljoner kronor. Forskning rör bland annat nationell kartläggning kring våld mot barn samt sex på nätet, samverkan kring separation och dess insatser för barn och unga. Så även till kartläggning i fem områden där verksamheter möter barn och unga som utsatts för våld och eller sexuella övergrepp och utvärdering av BRA samtal.

2.2 Metodutveckling och utvecklingsprojekt

Barnhuset medverkar till att förverkliga barnets rättigheter i Sverige genom flera utvecklingsprojekt.

Skolfam är en arbetsmodell för att förbygga familjehemsplacerade barns rätt till

en god utveckling med fokus på att stärka deras skolresultat.

Barnhuset har axlat rollen som nationell samordnare under 2017 för att sprida och kvalitetssäkra modellen samt följa upp dess resultat. Under 2016 erhöll Barnhuset medel från regeringen för att vidareutveckla barns delaktighet inom Skolfams arbetsmodell. Under 2017 har Skolfams manual reviderats där barns delaktighet fick ett eget kapitel. Skolfams resultatsammanställning visade att av de 145 Skolfambarn som slutat grundskolan, har 113 behörighet till åtminstone gymnasieskolans yrkesförberedande program direkt vid avslutningen åk 9. Det är en andel som motsvarar 77,9 %. Skolfam höjer oddsen från ca 46-47 % till 78 %.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har under 2017 medverkat i ett pilotprojekt utifrån den engelska modellen Letterbox Club. Under 2017 skickades tre test bokpaket ut till ca 30 barn.

Under 2017 har Barnhuset haft fortsatt fokus på barnets rätt till stöd och rehabilitering för barn som utsatts för våld genom att utbilda i KIBB (kognitiv integrerad behandling vid barnmisshandel en behandlingsmodell för familjer där fysisk misshandel förekommer). Under 2017 har intresset för utbildningen varit stor i olika delar av landet och det finns en kölista på intresserade kommuner. Fram till och med 2017 har totalt 163 deltagare från 43 kommuner genomfört eller påbörjat KIBB utbildningen.

Barnhuset beviljades medel från regeringen under 2017 för att utveckla en modell för Stöd och behandling till barn som utsatts för sexuella övergrepp. Projektet är en försöksverksamhet i tre regioner (Gävleborg, Jönköping och mellersta Skåne)

som syftar till att ta fram en modell för stöd och behandling för barn som utsatts för sexuella övergrepp, sexuellt våld eller annat fysiskt våld. Under 2017 har en kartläggning genomförts med intervjuer i 101 verksamheter. En kunskapsöversikt har tagits fram som täcker tre områden; bedömning och screening, metoder för krisstöd och tidiga interventioner samt traumabehandling.

Under 2017 har Barnhuset fortsatt att pröva Barns rätt som anhöriga, BRA-samtal, som är ett samtalsstöd för att beakta barnets behov av information, råd och stöd när en förälder har en psykisk sjukdom, funktionsnedsättning, allvarlig fysisk sjukdom eller befinner sig i missbruk. Fokus på arbetet har varit att sprida och genomföra flera utbildningsinsatser tillsammans med följeforskning. Så även att arrangera den årliga nätverksträffen för utbildare.

Barnhuset beviljades medel av regeringen att under 2017 fortsätta att bedriva Samverkansteam i fem kommuner (Helsingborg, Nacka, Norrköping, Malmö och Västerås) för barn och föräldrar i samband med separation. Projektet är en försöksverksamhet kring att utveckla samverkan och anpassade insatser som involverar barn och föräldrar med syfte att uppnå en trygg relation mellan barn och föräldrar. Under 2017 har preliminära resultat från forskning och praktik i Samverkansteam spridits och en kortare informationsfilm har producerats som används vid spridning av resultat av utvecklingsarbetet.

2.3 Utbildningar, konferenser och seminarier

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har under 2017 fortsatt utvecklandet av dotterbolaget Allmänna Barnhuset i Stockholm AB. Bolaget bedriver utbildning, konferens/-verksamhet samt bokförsäljning. Verksamheten grundar sig på det reglemente som styr moderbolaget Stiftelsen Allmänna Barnhuset, att verka för god vård och uppfostran av barn som är i behov av särskild omsorg och i en övrigt förbättrad social barnavård.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har till uppgift att bedriva, stödja eller på annat sätt främja upplysning och forskning samt pröva nya åtgärder inom området.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har genomfört en nationell konferens om placerade barns skolgång i Stockholm. Så även presenterat Skolfam på SKL:s webbsändning.

Utvecklingsarbetet om barns och ungas delaktighet i den sociala barnavården har spridits genom seminariet Problembärare eller rättighetsbärare på ett välbesökt frukostseminarium, där resultaten från forskningsprojektet ”Målkonflikter i socialtjänstens arbete med utsatta barn” som genomförts med stöd av Stiftelsen Allmänna Barnhuset presenterades. Resultaten i studien visar på hur barns röster och beskrivning av sin situation tappas bort på vägen samt att skydd och stöd till barnet kan vara beroende av att barns rätt att komma till tals tillgodoses.

Barns rätt som anhöriga presenterades på Barnrättstorget i Almedalen. Utbildningsinsatser har genomförts i Region Jönköping, Region Kronoberg, Region Halland, Botkyrka kommun samt i Stockholm både inom kommunal verksamhet och inom hälso- och sjukvården. Sammanlagt har 18 regionala utbildare utbildat i BRA-samtal under året. Barnhuset genomförde en BRA-samtals utbildning i Stockholm som var öppen för alla intresserade att anmäla sig till. En informationsfilm har tagits fram

för att presentera modellen och hur den fungerar i praktiken. På konferensen International Young Cares presenterades BRA samtal.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har genomfört en nationell konferens i Göteborg för att sprida resultat från utvecklingsprojektet Samverkansteam. Under 2017 har följande spridningsaktiviteter ägt rum; Familjerättsdagarna i Uppsala, Barnrättsdagarna i Örebro och på Barnrättstorget i Almedalen. Utvecklingsprojektet Samverkansteam har presenterats för domare vid Domstolsakademien.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har spridit information om våld mot barn genom en föreläsning på Barnhusdag Lund (Barnahusnätverk) och deltagit i ett seminarium på Europahuset, Europaparlamentets direktiv om hur sexuella övergrepp mot barn ska bekämpas.

Seminarier om webbplatsen dags att prata om sexuella övergrepp mot barn och dess innehåll med broschyrer, filmer och handledning har genomförts bland annat i Almedalen på Barnrättstorget och Barnrättsdagarna i Örebro.

Modellen och handboken Efter barnförhöret lanserades under 2017 och en första utbildningsomgång genomfördes i Stockholm. KIBB utbildningar med 23 deltagare avslutades i september 2017 samt att en ny

utbildning startade i november 2017 med 25 deltagare från 6 nya KIBB kommuner.

Under 2017 arrangerades Barnrättsdagarna i Örebro tillsammans med Barnombudsmannen på temat barnkonventionen blir lag med rekordmånga deltagare om 1200 personer.

I samverkan med Riksdagen och Barnombudsmannen genomfördes ett Barntoppmöte i Stockholm på temat barn på flykt. Under 2017 har även möte med Tvärpolitiska Barnnätverket Riksdagen genomförts.

För tredje gången arrangerades Barnrättstorget i Almedalen tillsammans med Barnombudsmannen och drygt 2250 besökare.

Totalt arrangerades 68 olika programpunkter av 28 olika myndigheter och organisationer

Barnhuset har initierat egna seminarier på Sättra Bruk samt gett ekonomiskt stöd till andra aktörer för kunskaps- och erfarenhetsutbyte inom ramen för vår verksamhet. Seminarier har genomförts i frågor såsom familjecentralers förebyggande arbete, barnhälsovårdens arbete att uppmärksamma barn som far illa med fokus på våld samt nätverk för socialtjänstens FoU enheter med fokus på digital teknik, innovativa lösningar och hjälpmedel i kommunikation med barn och unga.

2.4 Publicerade böcker, rapporter och informationsmaterial

Under 2017 har Stiftelsen Allmänna Barnhuset publicerat ett stort antal böcker, rapporter och broschyrer. Vi kan konstatera att det är stor efterfrågan på kunskap då våra publikationer har sålts och laddats ner mer än tidigare. Stiftelsen Allmänna Barnhusets olika böcker har sålts i sammanlagt 4 575 exemplar under verksamhetsåret och laddats ner 7 981 gånger som pdf:er från vår webbplats.

En broschyr publicerades i januari 2017 ”Information till föräldrar med barn på olika håll”. Broschyren har laddats ner 895 gånger och sålts i 1 773 exemplar.

Fördjupningsrapporten ”Barn utsatta för sexuella övergrepp på nätet” publicerades i februari och har sedan dess laddats ner 304 gånger.

Regeringen beviljade Stiftelsen Allmänna Barnhusets medel för genomförande av en nationell studie kring våld mot barn. I juni 2017 publicerades rapporterna ”Våld mot barn 2016” samt i december publicerades populärversionen ”Våld löser inget”. Pdf:en har laddats ner 856 gånger.

En uppdaterad version av skriften om tecken på att barn och unga far illa publicerades i juli, ”Våga se, Våga agera”. Sedan dess har skriften laddats ner 217 gånger och sålts i 913 exemplar.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset lanserade i september publikationen ”Efter barnförhöret – en modell för att ge stöd och information till barn och föräldrar vid misstanke om barnmisshandel”. Rapporten har laddats ner 380 gånger sedan den släpptes i september 2017.

Barnhuset beviljades medel från regeringen för en informationsinsats kring sexuella övergrepp som resulterade i en ny webbplats www.dagsattprataom.se 2015.

Under 2016 har Barnhuset tagit fram två olika informationsfoldrar till barn och unga. En som riktar sig till barn och unga om hur man kan lyssna, stötta och slå larm när en kompis har utsatts eller riskerat att utsättas för övergrepp. Den andra informationsfoldern för barn och unga är mer generell om vad ett övergrepp är och var man kan få hjälp. Under september till december 2017 har foldrarna delats ut i 1 500 ex vardera och laddats ner 267 gånger för egen utskrift.

För att tillgängliggöra informationen på webbplatsen dagsattprataom.se till barn och vuxna med annat modersmål än svenska erhöll Stiftelsen Allmänna Barnhuset medel från Regeringen 2016. Arbetet slutfördes under mars till september 2017. Informationen har gjorts tillgänglig genom särskilda sidor på webbplatsen riktade till barn och till vuxna och två filmer på vardera språk; en för vuxna och en för barn. Filmerna finns på lätt svenska, engelska, arabiska, somaliska och tigrinja. Broschyren ”Bra att veta om sexuella övergrepp” och de särskilda sidorna på webben har översatts till lätt svenska, engelska, arabiska, somaliska, tigrinja och dari. Materialet har spridits på konferenser. Via nyhetsbrev och sociala medier.

En forskningsrapport publicerades i september som har undersökt relationen mellan barns rätt till delaktighet och deras rätt

till skydd och stöd från samhället. ”Rättighetsbärare eller problembärare - Barns rätt att komma till tals och socialtjänstens insatser”. Rapporten har sålts i 287 exemplar och finns för nerladdning i forskningsdatabasen.

Årligen kartlägger Stiftelsen Allmänna Barnhuset arbetsmodellen Skolfam. I oktober publicerades en sammanställning av resultat och kvalitetsenkäten för läsåret 2016/2017 där resultat presenterades från 39 team i 25 kommuner.

Under 2017 beviljade regeringen medel till Stiftelsen Allmänna Barnhuset för att starta ett utvecklingsprojekt att ta fram en modell kring stöd och behandling för barn som utsatts för våld och eller sexuella övergrepp. Inom ramen för utvecklingsprojektet publicerades i december 2017

rapporten ”Kunskapsöversikt om stöd och behandling för barn som utsatts för sexuella övergrepp och fysisk misshandel”. Rapporten har laddats ner 85 gånger under årets sista månad, december.

För att nå så många som möjligt har Barnhuset kommunicerat genom sina sex webbplatser, tre Facebook konton, Twitter och nyhetsbrev. På Facebook ökade antalet följare med drygt en tredjedel under 2017. Totalt besöktes Barnhusets webbplats av 5 291 unika användare som klickat sig vidare från ett inlägg på Facebook eller Twitter. Under 2017 har vi skickat ut 10 nyhetsbrev till drygt 10 000 prenumeranter.

Anne Marie Brodén
Ordförande

Cecilia Sjölander
Generalsekreterare

3 Barn som upplever våld

Barnrättskommittén har kritiserat Sverige för de stora lokala skillnaderna i stöd till barn i socialt utsatta situationer. I Barnrättskommitténs Allmänna kommentar nr 13 Barns rätt till frihet från alla former av våld lyfter man fram att ett heltäckande utbud av tjänster ska göras tillgängliga och att behandling är en av de tjänster som måste ske för att ”främja fysisk och psykisk rehabilitering samt social återanpassning” för barn som utsatts för våld.

Barnrättskommittén rekommenderar att Sverige fortsätter och stärker åtgärderna för att ge adekvat stöd till alla barn som utsatts för våld genom bland annat åtgärder för tidig upptäckt, föräldraprogram för föräldrar som riskerar att utsätta barn för våld och rådgivning och stöd till alla drabbade barn så att de kan rehabiliteras och återintegreras. Våldsutsatta barns rätt att bli hörda (artikel 12) förutsätter att barn informeras om rätten att bli hörd och att växa upp utan våld (kommentar nr 12). Utbildningsåtgärder rekommenderas för att skydda barn mot våld, bland annat att

barn får korrekt, tillgänglig och åldersanpassad information.

Barnrättskommittén konstaterar att barn som utsatts för våld eller övergrepp ofta har svårt att få den rehabilitering och den psykiska hälsovård de har rätt till. De rekommenderar att regeringen ser till att barn som utsatts för våld och övergrepp har tillgång till lämplig vård. Barn med funktionsnedsättning (artikel 23) är mer utsatta än andra barn för alla sorters övergrepp och särskilda åtgärder rekommenderas för att säkerställa deras rehabilitering (kommentar nr 9).

3.1 Kartläggning av förekomsten av barnmisshandel

År 1979 var Sverige först i världen med att förbjuda all kroppslig bestraffning av barn. Sedan dess har flera kartläggningar av våld mot barn genomförts som visat att det skett en minskning av fysiskt våld.

I sina rekommendationer till Sverige 2015 rekommenderar Barnrättskommittén Sverige att förbättra sitt arbete med att systematiskt samla in data angående alla barn, och speciellt barn med funktionsnedsättningar, våldsutsatta barn mellan 15 och 18 år och barn som utsatts för sexuell exploatering.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har som mål att ta fram och sprida kunskap om våldsutsatta barn i Sverige. Hur vanligt är det att vuxna utsätter barn för fysisk och psykisk misshandel? Hur vanligt är det att barn försummas? Hur vanligt är det med sexuella övergrepp? Hur mår de elever som utsatts och vilken hjälp har de fått? Som ett led i detta har regeringen beviljat Stiftelsen Allmänna Barnhuset medel för

att under åren 2016 till 2019 genomföra en undersökning om förekomsten av kroppslig bestraffning och annan kränkning av barn.

Resultat

Elevstudien

Under 2017 har Stiftelsen Allmänna Barnhuset slutfört och sammanfattat en elevundersökning som genomförts tillsammans med forskare från Karlstads universitet. Drygt 4700 elever från årskurs nio i grundskolan och årskurs två på gymnasiet har svarat på frågor om utsatthet för våld under hela uppväxten. Studien är en nationellt representativ elevenkätundersökning genomförd i årskurs 9 i grundskolan och årskurs 2 på gymnasiet. Datainsamlingen genomfördes under senhösten 2016. Kartläggningens resultat har sammanfattats i rapporten *Våld mot barn 2016 – en nationell kartläggning*

Elevstudien visar att utvecklingen i Sverige på många sätt är positiv, vuxnas fysiska

våld mot barn har minskat över tid. Men resultaten visar också att alltför många barn fortfarande är utsatta för många typer av våld och att alltför få av de som är utsatta avslöjar misshandeln. Dessutom är det få som får tillgång till samhällsinsatser som ger skydd och rehabilitering.

För att nå ut brett med elevenkätens resultat har Stiftelsen Allmänna Barnhuset tagit fram olika målgruppsanpassade rapporter och filmer.

Forskningsrapporten *Våld mot barn 2016 – en nationell kartläggning* redovisar resultaten av elevenkäten på djupet. Rapporten finns att ladda ned eller att beställa kostnadsfritt från Stiftelsen Allmänna Barnhusets hemsida.

Våld mot barn 2016 har översatts till engelska och trycks upp för att kunna distribueras på konferensen Solution Summit i februari 2018 (Violence Against Children in Sweden 2016).

En kortare populärvetenskaplig rapport *Våld löser inget-sammanfattning av en nationell kartläggning av våld mot barn* har intresserade yrkesverksamma och intresserad allmänhet som målgrupp. Rapporten finns att ladda ned eller att beställa kostnadsfritt från Stiftelsen Allmänna Barnhusets hemsida. Även rapporten *Våld löser inget* har översatts till engelska och kommer att publiceras under 2018.

I samband med den kartläggning av kroppslig bestraffning som genomfördes av regeringen 2011 tog Stiftelsen Allmänna Barnhuset fram skriften *Våga se, våga agera* som handlar om tecken på olika former av barnmisshandel och om anmälningsplikten. Skriften har fått stor spridning och vi har under året uppdaterat den och gett den en ny formgivning. Skriften har också tryckts upp och kommer att distribueras kostnadsfritt. Sedan nytrycket sommaren 2017 har skriften laddats ner som pdf 217 gånger och beställts i 913 exemplar. Till skriften har webbplatsen www.tidigatecken.se varit kopplad. Webbplatsen har blivit föråldrad och Stiftelsen Allmänna Barnhuset har nu hittat en ny teknisk lösning där informationen på webbplatsen integreras med innehållet på Stiftelsen Allmänna Barnhusets hemsida www.dagsattprataom.se (publiceras under 2018). Där kommer även nytt material som tas fram utifrån kartläggningen att publiceras.

Fyra korta animerade filmer som redovisar resultatet av kartläggningen har tagits fram och kommer att publiceras under 2018. Temana för de olika filmerna är 1) Resultaten i stort och överlappningen mellan olika barnmisshandelsformer, 2) Samban-

det mellan att barn och unga inte får bestämma över sitt liv och barnmisshandel 3) Våld mot barn med funktionsnedsättning 4) Våld, hot och tvång som medel att uppföstra. Filmerna kommer att användas i utbildningssyfte men även att spridas via våra webbplatser och sociala medier. De är framtagna med allmänheten som målgrupp.

Ett större utskick av rapporterna *Våld mot barn 2016* och *Våld löser inget* genomfördes under december 2017. Totalt skickades 1 756 exemplar till ansvariga myndigheter, länsstyrelser, politiker inom riksdag, kommuner och landsting, universitet och högskolor som fick bägge rapporterna med ett följebrev. Samtliga socialtjänster, samtliga BUP-mottagningar och samtliga ungdomsmottagningar fick den kortare rapporten som skickade i 1 091 exemplar. Rapporten *Våld mot barn 2016* har laddats ner 856 gånger som pdf från webbplatsen sedan den släpptes den 30 augusti.

Resultatet av elevstudien har spridits via media och på konferenser, seminarier och föreläsningar.

Föräldrastudien

Under 2017 har forskarna reviderat och moderniserat den föräldraenkät som använts i tidigare studier. En postenkätinsamling har genomförts under hösten 2017. Enkäten har skickats till vårdnadshavare till 2 500 barn i åldrarna 1-12 år som slumpmässigt valts ut från registret över totalbefolkningen. Föräldrarna (vårdnadshavarna) till det specifika barnet har fått möjlighet att besvara hur de uppföstrat

Landberg, Å., Jernbro, C. & Janson, S. (2017), *Våld löser inget-sammanfattning av en nationell kartläggning av våld mot barn*, Stiftelsen Allmänna Barnhuset

Text i samarbete med Steven Lucas och Gabriel Otterman

barnet under det senaste året. Tre påminnelser till föräldrar har gjorts och en bortfallsanalys.

Förutom en postenkät har en intervjustudie genomförts där sjutton föräldrar delta-

git. Föräldrarna har intervjuats om sin aktuella syn på barnuppfostran, hur de hanterar vardagliga konflikter med barnen och hur de fungerar i mer krisartade situationer. Bearbetning och rapportskrivande har påbörjats och kommer att fortsätta under 2018.

3.2 Skydd av barn och information till barn som utsatts för våld

När barn misstänks vara utsatta för våld eller övergrepp inom familjen är de beroende av att andra vuxna uppmärksammar och skyddar dem. Om samhället griper in och hör ett barn om brott som föräldrarna misstänks för är det ett stort ingrepp i familjen och det för med sig ett ansvar.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har uppmärksammat att barn som hörts av polisen på grund av misstänkt barnmisshandel i hemmet inte får det stöd och den information de har rätt till. Det vill vi förändra genom att sprida en ny arbetsmodell som åtgärdar detta.

Barn vill ha hjälp så att våldet tar slut. De har inte bett om eller förstått på vilket sätt polis och socialtjänst arbetar och vad följderna blir om de berättar om brott de utsatts för. När myndigheterna griper in måste de fullfölja, det går inte att lämna barnet ensamma med konsekvenserna

Enligt Barnrättskommittén är det särskilt viktigt med utbildningsåtgärder om våld riktade mot olika målgrupper. En del i det förebyggande arbetet är att identifiera barn som löper större risk än andra att utsättas för våld. Barn måste, enligt Barnrättskommittén, ges så många möjligheter som det går att signalera problem som är på väg att uppstå

innan de når ett kritiskt skede, vuxna måste känna igen och agera när det föreligger sådana problem, även om barnet inte uttryckligen ber om hjälp.

De stora lokala skillnaderna i stöd till barn i socialt utsatta situationer är en fråga som Barnrättskommittén har kritiserat Sverige för. Barnrättskommittén lyfter fram att behandling är en av de många tjänster som måste ske för att ”främja fysisk och psykisk rehabilitering samt social återanpassning” för barn som utsatts för våld, och den ska ske i en miljö som ”främjar barnets hälsa, välbefinnande och värdighet”.

Barnrättskommittén rekommenderar att Sverige fortsätter och stärker åtgärderna för att ge adekvat stöd till alla barn som utsatts för våld genom bland annat åtgärder för tidig upptäckt, föräldraprogram för föräldrar som riskerar att utsätta barn för våld, samt rådgivning och stöd till alla drabbade barn så att de kan rehabiliteras

Barnrättskommitténs allmänna kommentarer nr 13 (2011). Barns rätt till frihet från alla former av våld. Svensk översättning. Barnombudsmannen.

Barnrättskommitténs allmänna kommentarer nr 13 (2011). Barns rätt till frihet från alla former av våld. Svensk översättning. Barnombudsmannen. Artikel 39

och återintegreras. De konstaterar också att barn som utsatts för våld eller övergrepp ofta har svårt att få den rehabilitering och den psykiska hälsovård de har rätt till. De rekommenderar att regeringen ser till att barn som utsatts för våld och övergrepp har tillgång till lämplig vård.

Idag lämnas många barn i Sverige helt ensamma efter ett polisförhör. Det händer att barn lämnas på förskola eller skola efter polisförhöret och sedan ensamma möter föräldrarna som kan vara både upprörda och arga över att barnet pratat med polisen.

När en vårdnadshavare är misstänkt för brott (eller när det kan befaras att en vårdnadshavare på grund av sitt förhållande till den som kan misstänkas för brottet inte kommer att ta till vara barnets rätt i brottsutredningen) utser tingsrätten en särskild företrädare, oftast en jurist.

Den särskilda företrädaren övertar vårdnadshavarens beslutanderätt vad gäller förhör och rättsmedicinsk undersökning och har bland annat befogenhet att hämta barnet till förhör utan att vårdnadshavarna underrättas i förväg. Den särskilda företrädaren är oftast en helt främmande person för barnet. För att det ska bli en acceptabel och något så när trygg situation krävs att någon som barnet känner och litar på finns med vid hämtning och förhör. En sådan trygghetsperson är oftast någon som arbetar på skola eller förskola, till exempel en lärare, förskollärare, kurator eller fritidspedagog.

Efter barnförhör och eventuell medicinsk undersökning ska barnet lämna Barnhuset. I undantagsfall placeras barn utanför hemmet, men det vanligaste är att barnet ska hem till en av eller bägge föräldrarna, även om de är misstänkta för brott. Det är då av största vikt att det sker så att barnet är så tryggt som möjligt och att barn och föräldrar är informerade om den fortsatta planeringen.

Resultat

Under 2017 lanserade Stiftelsen Allmänna Barnhuset handboken *Efter Barnförhöret* om stöd och information till barn efter det att de hörts av polisen på grund av misstänkt barnmisshandel.

Det är åklagaren som beslutar om att barn ska hämtas till förhör, och åklagaren ansvarar även för att informera föräldrarna om att så skett. Men det är socialtjänstens ansvar att se till att barn får det skydd och det stöd de har rätt till efter förhöret. I skriften presenteras en arbetsmodell där

socialtjänsten erbjuder hembesök som fångar upp både barn och föräldrar efter det att barnet hörs av polisen.

- Barn får information om rätten att skyddas mot våld.
- Föräldrar får information om hur negativt våld mot barn är och om alternativa uppfostringsmetoder.
- Föräldrar och barn får information om möjligheten till stöd och behandling och kan vid behov slussas vidare till lämpliga stöd- eller behandlingsinsatser.
- Barn får komma till tals. De får utrymme att beskriva sin upplevelse av situationen, ställa frågor och säga sin mening.

- De barn som har behov av mer stöd eller behandling kan uppmärksammas och slussas vidare direkt.

Handboken *Efter barnförhöret* har fått stor spridning och efterfrågan på utbildning i modellen har varit stor. Under hösten 2017 har den laddats ner 380 gånger från vår webbplats och beställts i 296 exemplar. I samband med lansering presenterades modellen vid ett frukostseminarium. Sveriges radio sände ett reportage där författarna intervjuades och modellen uppmärksammades. I december genomfördes en första utbildningsdag om modellen. Utbildningsdagen kommer att följas upp under 2018 och fler tillfällen kommer att anordnas.

3.3 KIBB, Kognitiv Integrerad Behandling vid Barnmisshandel

Nationella kartläggningar som genomförts av Stiftelsen Allmänna Barnhuset i flera omgångar tyder på att fysisk misshandel mot barn i Sverige har minskat över tid, men minskningen har avtagit sedan 2011 och den allvarliga fysiska misshandeln har inte minskat. Antalet polisanmälda fall av fysisk misshandel av barn har kontinuerligt ökat under de senaste decennierna.

År 1982 var omkring 1 000 fall av våld mot barn anmälda till polisen och 2014 anmäldes 23 700 misshandelsbrott mot barn. Barnmisshandel kommer vanligtvis till myndigheternas kännedom i samband med att barn berättat, visat symtom eller haft skador till följd av misshandel eller att någon bevittnat misshandeln.

I Sverige erbjuds sällan någon specialiserad form av behandling för barn som blivit fysiskt misshandlade och traumatiserade inom familjen. De flesta lever kvar i familjen. Vanligtvis erbjuds barn- och familj samma insatser som samtliga familjer med svårigheter. Forskningen är begränsad vad det gäller effektiva metoder för intervention att stoppa våldet i familjerna, trots att det är väl dokumenterat att fysisk misshandel har långtgående negativa effekter för barn och att våld ofta förs över till nästa generation.

Barnrättskommittén lyfter fram FN-studien om våld mot barn och rekommenderar särskilt Sverige att bland annat prioritera förebyggande åtgärder samt att skapa tillgängliga och bananpassade tjänster och metoder för rapportering om våld mot barn.

Barnrättskommittén konstaterar att barn som utsatts för våld eller övergrepp ofta har svårt att få den rehabilitering och den psykiska hälsovård de har rätt till. De rekommenderar att regeringen ser till att barn som utsatts för våld och övergrepp har tillgång till lämplig vård.

Mot bakgrund av detta har Stiftelsen Allmänna Barnhuset sedan 2006 i samarbete med forskare i liten skala prövat en behandlingsmodell för familjer där det förekom barnmisshandel. Modellen Combined Parent-Child Cognitive Behavioral Therapy (CPC-CBT) har utarbetats av Melissa Runyon vid Cares Institute, New Jersey,

Bland annat Kroppslig bestraffning och annan kränkande behandling av barn i Sverige 2011
BRÅ 2017
CRC/C/SWE/CO/4/punkt 33
CRC/C/SWE/CO/5/punkt 27

USA, och prövats i USA med lovande resultat. I Sverige kallas behandlingsmodellen för KIBB – Kognitiv Integrerad Behandling vid Barnmisshandel. En pilotstudie 2010 – 2011 genomfördes med lovande resultat även i Sverige. Målen med projektet KIBB är att föräldrar som utsätter sina barn för fysisk misshandel upphör med våldet genom att fler barn och föräldrar ges möjlighet att få hjälp genom KIBB behandlingsmodell.

Under 2012 ansökte Barnhuset medel hos Folkhälsomyndigheten för att i samarbete med forskarna genomföra en större forskningsstudie, utbilda svenska utbildare och genomföra en utbildning för fler behandlare i KIBB behandlingsmodell. Syftet med den större forskningsstudien var att undersöka om KIBB, som pilotstudien visade, var en verksam behandling för föräldrar och barn där det förekommer fysisk barnmisshandel, och om barn efter avslutad behandling rapporterar minskad kroppslig bestraffning och förbättrade föräldrastrategier.

I slutet av 2016 hade tre utbildningar i KIBB genomförts och en tredje utbildningsomgång påbörjats. Totalt hade 113 deltagare från 33 kommuner genomfört eller påbörjat KIBB-utbildningen.

Resultat

Under 2017 har implementeringsarbetet av KIBB behandlingsmodell fortsatt. Förutom utbildningarna arrangerade Barnhuset en utbildningsdag, med föredrag av programkonstruktören för KIBB, Melissa Runyon, och flera svenska forskare. Barnafrid och Nordiska Föreningen mot Barnmisshandel och Omsorgssvikt var medarrangörer där 72 personer deltog.

I samband med utbildningsdagen genomfördes även en nätverksträff där 66 KIBB-

behandlare från 21 kommuner träffades för att utbyta erfarenheter och samla kunskap om hur behandlingen genomförs i landet. Även Melissa Runyon deltog i träffen.

Ett nära samarbete med forskarteamet för KIBB forskningsstudie har skett på olika nivåer under året. Dels genom föreläsningar på utbildningen, marknadsföring av KIBB och planering av det fortsatta implementeringsarbetet. Bland annat genomfördes två gemensamma planeringsdagar med forskare, lärare och kursledning. Forskningsstudien är ännu inte avslutad och det är av stort värde att forskningsresultaten integreras i utbildningen. Två forskare åtog sig att ta fram en delrapport på engelska om kunskapsläget vad gäller KIBB i Sverige, som publiceras januari 2018.

23 deltagare från 7 nya KIBB-kommuner avslutade sin utbildning i augusti 2017 (kurs 4). 25 deltagare, bland annat från 4 nya KIBB-kommuner, genomförde utbildningen (kurs 5) mars till november 2017. Vid årets slut hade hälften av dessa klarat sina examinationsuppgifter och hunnit genomföra sina utbildningsärenden och därmed certifierats. I november startade ytterligare en utbildning med 25 deltagare, bland annat från 6 nya KIBB-kommuner, med planerad avslutning maj 2018 (kurs 6).

Intresset för utbildningen har varit stort i olika delar av landet och det finns en kölista på intresserade kommuner. Fram till och med 2017 har totalt 163 deltagare från 43 kommuner genomfört eller påbörjat KIBB utbildningen.

Under 2017 har fem utbildade och certifierade kursledare engagerats för att utbilda och handleda i KIBB och de är tillgängliga

för fortsatta uppdrag under 2018. Vi kan konstatera att det finns behov av att Stiftelsen Allmänna Barnhuset under 2018 certifierar en ny utbildare i KIBB.

Slutrapporten för KIBB har sålts i 55 exemplar under 2017 och laddats ner 97 gånger från vår webbplats.

3.4 Forskning om sexuella övergrepp

För barn och unga i Sverige idag är nätet en del av verkligheten. De spelar spel, ser filmklipp, lyssnar på musik, tar reda på fakta, läser nyheter, köper och säljer saker, umgås, lära känna nya människor, flirtar, skickar meddelanden, delar foton och filmer.

Precis som livet i övrigt rymmer livet på nätet både bra och dåliga fenomen.

Och precis som i livet utanför kan barn bli utsatta för sexuella övergrepp på nätet, såväl av andra barn och unga som av vuxna.

Barnrättskommittén rekommenderar att Sverige anstränger sig ytterligare för att eliminera förekomsten av utnyttjande och sexuella övergrepp och upprättar en mekanism för systematisk insamling av data uppdelat på ålder, kön, etniskt ursprung, nationellt ursprung, geografiskt läge och socioekonomisk ställning samt satsar mer på att utveckla program och politik för att förhindra att sådana brott begås och för att brottsoffer ska återhämta sig och återintegreras i samhället.

Sexuella övergrepp kan bestå av många olika handlingar. De flesta barn i Sverige utsätts aldrig för sexuella övergrepp, vare sig via nätet eller utanför. Enligt Barnrättskommittén innebär sexuella övergrepp mot barn att barn förmås eller tvingas att delta i någon olaglig eller psykiskt skadlig sexuell aktivitet. Sexuella övergrepp innefattar att använda sig av barn för kommer-

siellt sexuellt syfte, att framställa ljudinspelningar eller bilder av sexuella övergrepp på barn, barnprostitution, sexuellt slaveri, sexuellt utnyttjande i samband med resor, trafficking, handel med barn och tvångsäktenskap. Sexuella övergrepp mot barn kan vara både fysiska och icke fysiska.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset vill bidra till att öka och sprida kunskapen om barn som utsätts för övergrepp via nätet. Regeringen har som ett led i detta beviljat Stiftelsen Allmänna Barnhuset medel för att ta fram kunskap om nätövergrepp mot barn. Det är angeläget att alla som arbetar med barn lär sig mer om nätrelaterade övergrepp. Kunskap behövs för att förebygga och för att ge de barn som ändå utsätts det skydd och den rehabilitering de har rätt till. Sexuella övergrepp kan och ska förebyggas, och arbetet med att förebygga behöver bygga på kunskaper och fakta.

FN:s kommitté för barnets rättigheter. Barnrättskommitténs allmänna kommentar nr 13 (2011). Barnets rätt till frihet från alla former av våld. Barnombudsmannen (2014)

Resultat

Två rapporter om sexuella övergrepp på nätet har under året publicerat av Stiftelsen Allmänna Barnhuset i samarbete med Barnafrid – Nationellt kunskapscentrum vid Linköpings universitet.

Fördjupningsrapporten *Barn utsatta för sexuella övergrepp på nätet* har tagits fram av Barnafrid vid Linköpings universitet tillsammans med Stiftelsen Allmänna Barnhuset och på

uppdrag av Socialdepartementet. Resultaten i rapporten är en fördjupning utifrån undersökningen *Unga, sex och Internet – i en föränderlig värld* som genomfördes år 2014 och där drygt 5 800 elever i tredje året på gymnasiet besvarade en enkät. Frågorna handlade bland annat om deltagarnas erfarenheter av nätgrooming (vuxna som tar kontakt med barn på nätet i sexuella syften), sexuella övergrepp och sexuella övergrepsbilder.

Rapporten *En del av verkligheten – om barn, sexuella övergrepp och nätet* är en populärvetenskaplig rapport där resultat från olika forskningsstudier sammanfattas.

Mycket av materialet är hämtat från undersökningen *Unga, sex och Internet – i en föränderlig värld*. Syftet med sammanfattningen är att sprida de mest angelägna forskningsresultaten till en bredare publik. Forskningsresultaten har kompletterats med

iakttagelser utifrån författarnas erfarenheter från möten med barn som utsatts för nätövergrepp och med professionella som arbetar med målgruppen.

Forskningen visar att övergrepp på nätet där barnet inte har träffat förövaren kan få lika allvarliga konsekvenser som övergrepp som sker utanför nätet. Vi ser också att dokumentation av övergreppet i form av bilder eller filmer påverkar ungdomarnas psykiska hälsa negativt. De barn som varit med om att deras övergrepp dokumenterats eller spritts mår ännu sämre än andra barn som utsatts för sexuella övergrepp. Det är kunskap som behöver få, och också har fått, stor spridning med hjälp av Stiftelsen Allmänna Barnhusets rapporter. Resultaten har också spritts via media och via föreläsningar.

Bägge rapporterna om övergrepp på nätet har funnit för nedladdning som pdf:er från vår webbplats. Fördjupningsrapporten har laddats ner 304 gånger och populärversionen som släpptes på webben den 30 november har laddats ner 104 gånger under årets sista månad.

Jonsson, L. (2017) *Barn utsatta för sexuella övergrepp på nätet*
Svedin, C.G, Priebe, G., Wadsby, M., Jonsson, L. & Fredlund, C.
(2015) *Unga, sex och Internet – i en föränderlig värld*

Landberg, Å & Jonsson, L. (2017) *En del av verkligheten – om barn, sexuella övergrepp och nätet*

3.5 Dags att prata om sexuella övergrepp mot barn.

Under 2017 har Barnhuset arbetat med att utveckla och sprida information länkad till webbplatsen www.dagsattprataom.se och sexuella övergrepp, med syfte att förebygga, upptäcka och stödja barn och unga som blivit utsatta, eller riskerar att bli utsatta för sexuella övergrepp.

I Barnrättskommitténs allmänna kommentarer från 2016 betonas att ungdomstiden är en sårbar period av barndomen men också avgörande för möjligheten att förbättra förutsättningarna för ett bra liv (life chances). Under ungdomsåren ökar exponeringen för att utsättas för våld och övergrepp. Det är därför särskilt viktigt att unga får stöd och utbildning så de kan hantera de utmaningar de ställs inför. Barnrättskommittén framhåller att åldersanpassad sexualundervisning utifrån ett barnrättsperspektiv ska vara obligatorisk i skolan. Information ska anpassas och finnas tillgänglig i olika former så att alla unga kan tillgodogöra sig den, särskilt unga med funktionsnedsättningar.

Redan 2014 fick Stiftelsen Allmänna Barnhuset uppdrag av regeringen att öka kunskapen om barns utsatthet för sexuella övergrepp hos både vuxna och barn. I samarbete med barn och unga togs en

webbsida fram: www.dagsattprataom.se. Webbplatsen riktar sig till både barn och vuxna med syfte att öka kunskapen om barns utsatthet för sexuella övergrepp. Den innehåller information, fakta, filmer och texter. I arbetet med dagsattprataom.se framkom att de barn och unga i olika åldrar som intervjuades önskar mer samtal och information om sexuella övergrepp av vuxna som arbetar i skolan. Den information som finns på webbplatsen behövde också tillgängliggöras för barn och vuxna med funktionsnedsättning och annat modersmål än svenska.

2015 beviljades Stiftelsen Allmänna Barnhuset medel för framtagande av två broschyrer. En broschyr "*Lyssna Stötta Slå larm*" som riktar sig till kompisar och tar upp frågor hur man kan stötta sin utsatta kompis. Den andra broschyren "*Bra att*

Committee on the Rights of the Child. General comment No. 20 (2016) on the implementation of the right of the child during adolescence.

veta om sexuella övergrepp” behandlar frågor om sexuella övergrepp i stort.

Ett stort arbete med att tillgängliggöra texter och filmer på webbplatsen genomfördes under 2016.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset fick 2016 regeringsmedel för fortsatt kunskapsspridning till barn och vuxna om sexuella övergrepp mot barn genom framtagande av handledning och stöd till vuxna i skolan. Dessutom beviljades Stiftelsen Allmänna Barnhuset medel till översättning av webbsidan dagsattprataom.se till olika språk.

Resultat

Handledning till skolans personal

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har under året färdigställt en handledning för att stödja personal som arbetar i grundskola, fritidshem, gymnasieskola samt grund-

särskola, att ta upp frågor som rör sexuella övergrepp i undervisning och fritidsverksamhet. Utgångspunkt har varit att barn och unga vill kunna prata om och få information om sexuella övergrepp i skolan.

Inför framtagandet genomfördes tre fokusgrupper med lärare, skolläda och elevhälsa, för att höra vilket stöd som efterfrågas. En enkät skickades också ut för att ge underlag till diskussionerna med personalen. Kontakterna med skolpersonalen visade bland annat att det finns en osäkerhet om hur upp ämnet ska tas upp i undervisningen och med elever i olika åldrar. Personalen uttryckte önskemål om stöd från ledning och elevhälsovård och

behov av tydliga rutiner när skolan får veta eller misstänker övergrepp.

Handledningen utformades utifrån det underlag som inhämtats från enkät och fokusgrupper. Den innehåller fyra avsnitt; *Integrera ämnet sexuella övergrepp i skolan, Att bemöta och fråga, Agera vid misstanke och upptäckt, Definitioner och fakta om sexuella övergrepp*. Sakkunniga och experter har därefter granskat och lämnat synpunkter på materialet. Layout och formgivning har anpassats för att det ska vara enkelt att ta till sig innehållet. Till handledningen hör fyra arbetsblad till hjälp för att starta diskussioner och skapa förutsättningar för ett gemensamt förhållningssätt i personalgruppen.

Den officiella lanseringen av handledningen och överlämning till Socialdepartementet genomfördes på ett frukostseminarium på Myntkabinettet 20 oktober. Handledningen har även presenterats på ett seminarium på Barnrättstorget i Almedalen.

Översättningar

Som ytterligare en del i kunskapsspridningen om sexuella övergrepp mot barn erhöll Stiftelsen Allmänna Barnhuset medel 2016 för att tillgängliggöra informationen på webbplatsen dagsattprataom.se till barn och vuxna med annat modersmål än svenska.

Informationen har gjorts tillgänglig genom särskilda sidor på webbplatsen för de olika språken riktade till barn och till vuxna och två filmer på vardera språk; en för vuxna och en för barn. Filmerna finns med ljud och text på lätt svenska, engelska, arabiska, somaliska och tigrinja. Broschyren ”Bra att veta om sexuella övergrepp” och de särskilda sidorna på webben har översatts till

lätt svenska, engelska, arabiska, somaliska, tigrinja och dari.

Filmmanus och texter har arbetats fram utifrån webbplatsen med hjälp av sakkunniga. Arbetet slutfördes under mars till september 2017. Översatta filmer och broschyrer överlämnades till Socialdepartementet och lanserades tillsammans med handledningen den 20 oktober.

Spridning

Webbplatsen dagsattprataom.se är fortsatt en av Barnhusets främsta kommunikationsplattformar för frågor rörande sexuella övergrepp mot barn. 2017 hade webbplatsen besökts av 20 953 unika ip-adresser och som tillsammans har tittat på 53 795 sidor. På Facebook har filmerna kopplade till dagsattprataom.se tillsammans genererat 121 000 visningar under 2017.

Barnhuset har presenterat webbplats, filmer, affisch och broschyrer vid ett flertal tillfällen under året på bokbord, föreläsningar och seminarier bland annat på

Barnrättsdagarna och i Almedalen på Barnrättstorget.

I december 2017 erhöles ytterligare medel för att sprida handledning, filmer, broschyrer och affischer till skolan. Ett behov av snabbt stöd till skolan uppkom i samband med att sexuella övergrepp och trakasserier uppmärksammats i sociala media och samhällsdebatt, bland annat i elevuppropet #tystiklassen.

6 100 exemplar av handledning, affisch och barnbroschyr skickades till Sveriges samtliga utbildningsnämnder, grundskolor, gymnasieskolor, specialpedagogiska skolor, samt statens institutionsstyrelses skolverksamheter. Utskicket följdes upp med e-post. Materialet gjordes också mer lättillgängligt genom samverkan med distributörer av gratismaterial för skolan.

Under 2018 kommer Stiftelsen Allmänna Barnhuset fortsätta att sprida handledning, affisch, broschyr samt uppdatera webbplatsen dagsattprataom.se. Vidare kommer utbildningar erbjudas i dessa frågor.

3.6 Stöd och behandling för barn som utsatts för sexuella övergrepp och fysiskt våld

I Barnrättskommitténs rekommendationer till Sverige 2015 kritiserar de Sverige för att barn som utsatts för övergrepp och vanvård ofta har svårt att få tillgång till rehabiliteringstjänster och psykiatrisk vård, framför allt på grund av den bristande tydligheten om vårdkedjan i stora delar av landet.

Enligt rapporten Inuti ett barnahus (2013) fanns det i 74 % av barnahusverksamheterna begränsningar vad gäller den faktiska tillgången till psykisk hälsovård efter polis-anmälan om våld eller övergrepp. Många utsatta barn uppger att de behövt men inte sökt hjälp. Många saknar också kunskap om vad behandling innebär, vad den kan vara bra för och var den finns att få. I regeringens handlingsplan 2016 – 2018 är det ett uttalat mål att alla barn som har varit offer för människohandel, exploatering eller sexuella övergrepp får det skydd och stöd de behöver.

2016 beviljade Regeringen Stiftelsen Allmänna Barnhuset medel för att starta ett utvecklingsprojekt i tre områden i Sverige. Målet är att ta fram en modell för stöd och behandling för barn som utsatts för sexuella övergrepp, sexuellt våld eller annat fysiskt våld, så att fler får det stöd och den rehabilitering de behöver.

En förutsättning var engagemang och intresse från ledningen i deltagande kommuner och landsting och att personal i de verksamheter och organisationer som möter de utsatta barnen ges utrymme att medverka i förändringsarbetet.

I dialog med experter, intresseorganisationer och representanter för de verksamheter som deltar i projektet har en projektplan arbetats fram där de medverkande

projektområdena ska pröva och utvärdera nya sätt att arbeta för att i högre grad kunna uppfylla fyra övergripande mål:

1. När en myndighet får kännedom om våld eller sexuella övergrepp mot barn får alla barn och föräldrar information: om symtom som kan uppstå och när det är dags att söka stöd, både akut och i senare skede; om vad stöd och behandling innebär och kan förväntas ge; om vilka stöd- och behandlingsalternativ som finns.
2. Alla utsatta barn erbjuds individuell bedömning av behovet av stöd och rehabilitering.
3. Alla som bedömts ha behov erbjuds stöd och behandling.
4. De metoder som används bygger på evidensbaserad praktik.

Resultat

Avtal har slutits med tre projektområden: Region Gävleborg, Region Jönköping och upptagningsområdet för Barnahus mellan Skåne. Varje projektområde har tillsatt lokala projektsamordnare (projektet bekostar 50%). Ledningarna i kommuner och landsting har utsett styrgrupper med mandat att besluta och genomföra förändringar utifrån de fyra övergripande målen.

FN:s kommitté för barnets rättigheter Sammanfattande slutsatser och rekommendationer avseende Sveriges femte periodiska rapport antagna av kommittén vid sitt 68:e möte (12–30 januari 2015). CRC/C/SWE/CO/5 s. 6 punkt 27 a.

Representanter från de tre lokala styrgrupperna ingår i en nationell styrgrupp tillsammans med projektledare, expert och generalsekreterare från Stiftelsen Allmänna Barnhuset. Styrgruppen har haft fyra möten under året för att leda och samordna arbetet.

Dessutom deltar två tilläggsområden i projektet: Gotland och centrala och västra Östergötland. Projektledaren arbetar tillsammans med deras Barnahus för att genomföra aktiviteter parallellt med de andra projektområdena.

Barnafrid har tagit fram en utvärderingsplan. Forskare följer projektet för att kunna göra processbeskrivning av de satsningar som genomförs och hur det går, kvantitativ beskrivning av utgångsläge och förändringar under projektet och kvalitativ beskrivning bland annat utifrån intervjuer med barn och föräldrar.

Våren 2017 genomfördes en kartläggning, med intervjuer med 101 verksamheter som möter barn som utsatts för våld eller övergrepp, i alla fem områden. Efter analys av kartläggningen tog respektive område fram lokala mål och aktivitetsplaner. Dessa samordnades och kompletterades med gemensamma aktiviteter för att täcka in så många områden som möjligt. Kartläggningen har redan gett viktig kunskap om hur systemet fungerar idag:

Det finns inte ett enhetligt stödsystem för målgruppen. Barn som utsatts för våld eller sexuella övergrepp kan inte vända sig till en och samma verksamhet för alla stöd- och vårdbehov. Vilken hjälp som finns och var man ska vända sig för stöd och behandling ser väldigt olika ut, både inom socialtjänst,

hälso- och sjukvård, Barnahus och andra aktörer.

Statistik och uppföljning. Väldigt få verksamheter kan se hur många barn de möter som utsatts för övergrepp, barnmisshandel eller bevittnat våld eller vilka insatser de får. Det går inte att följa upp hur det går för de barn som går från en verksamhet till en annan.

Grupper med ökad risk att utsättas för våld och övergrepp är ofta underrepresenterade i de verksamheter som ska ge stöd och behandling efter våld och övergrepp.

Samverkan. Det framkommer stora skillnader vad gäller samverkan, kännedom om varandras uppdrag och tillit mellan de olika verksamheterna.

Specialisering. I två av områdena finns verksamheter specialiserade på barn, våld och övergrepp, som kontinuerligt informerar och utbildar andra verksamheter i sitt upptagningsområde och som ger konsultationsstöd. Att ha eller inte ha tillgång till stöd av en sådan specialiserad verksamhet framstår som en avgörande kvalitetsskillnad för de som ska ge barnen stöd och behandling.

Socialtjänsten beskriver genomgående att de är bättre på skydd och utredning, än på att ge utsatta barn och familjer stöd och rehabilitering.

Vården kartlägger sällan traumatiska händelser och annan utsatthet systematiskt och det finns ofta oklarheter om vilken vårdnivå som ska ta emot när.

Under hösten har arbetet påbörjats utifrån de beslutade planerna. Arbetsgrupper för

de olika målen har utsetts och börjat arbeta. Utbildningssatsningar har startats. Behov av fortbildning i evidensbaserade behandlingsmetoder har identifierats. Ett antal behandlare har också utbildats i krisstödsmetoder: Efter barnförhöret (se nedan) och CFTSI, en tidig intervention för barn som utsatts för potentiellt traumatiserande händelser och deras skyddande föräldrar.

Barnafrid har tagit fram en kunskapsöversikt som täcker tre områden; instrument för bedömning eller screening, metoder för krisstöd och tidiga interventioner, samt traumabehandling. Rapporten publicerades i december och har redan under 2017 sista två veckor laddats ner 85 gånger och spritts även utanför projektet.

Ett informationsmaterial för de barn och föräldrar som olika myndigheter träffar efter att barnet utsatts för våld eller övergrepp har utvecklats och kommer att testas i projektet. En plan har tagits fram för att öka barns delaktighet genom barnsamtal och förslagslådor.

Intresse- och brukarorganisationer utgör en referensgrupp som träffats tre gånger under året. Projektet är väl förankrat med en stabil projektorganisation som arbetar enligt genombrottsmodellen. Samverkan med Socialstyrelsen, politiker och chefer sker kontinuerligt på flera nivåer. Information om projektet har spritts i projektområdena och dessutom i många olika regionala och nationella sammanhang, nätverk, möten och konferenser, bland annat på Barnrättstorget i Almedalen.

Mål och aktivitetsplaner är fastställda och väl förankrade i alla områden. Det ger goda förutsättningar att fortsätta enligt plan 2018. Ett tjugotal arbetsgrupper har nu satt igång att arbeta med cirka femtio förändringar och utvärdera om de gör reell skillnad för utsatta barn. Resultatet av projektet kommer publiceras och spridas under 2019.

Remisser

Under året har Barnhuset även svarat på Departementspromemoria om utredningar avseende vissa skador och dödsfall S2017/055217/FST och Remiss avseende vissa skador och dödsfall Ds 2017-47

4 Barns rätt till tidiga insatser

Barnhusets vision är att barn som lever i utsatta livssituationer ges samma möjligheter som andra barn till goda uppväxtvillkor vilket stämmer väl överens med barnkonventionens artikel 2 som säger att staten ska respektera och tillförsäkra varje barn inom deras jurisdiktion de rättigheter som anges i konventionen utan åtskillnad av något slag.

Enligt barnrättskommittén betyder det att man aktivt måste identifiera de individuella barn och grupper av barn som kan behöva riktade insatser och särskilda åtgärder. För att alla barn ska ha goda uppväxtvillkor är vikten av tidiga insatser extra tydlig för barn i socialt utsatta situationer.

Barnhuset har sedan många år arbetat med att ta fram modeller för tidiga insatser och stötta verksamheter som kan ge tidigt stöd och uppmärksamma barn som är i behov av tidiga insatser. Familjecentraler är en sådan modell liksom Barnhusets projekt Samverkansteam och Vårdnadstvister.

4.1 Familjecentraler

Familjecentralen är en viktig mötesplats för främst små barn och deras föräldrar. Familjecentralerna kan se olika ut men bygger oftast på den öppna förskolan i nära samverkan med barn- och mödrahälsovården samt förebyggande socialtjänst.

Syftet är att erbjuda ett samordnat tidigt föräldrastöd och att uppmärksamma barn och föräldrar i behov av mer riktat stöd. Barnhuset har under lång tid samarbetat med styrelsen för Familjecentralernas förening FFFF samt årligen arrangerat gemensamma konferenser på Sättra Bruk för de regionala kontaktpersonerna från landets alla regioner.

Resultat

Höstens dagar på Sättra Bruk hade temat ”Gå hem, gå ut – kom hit! Kreativa lösningar på familjecentralen för att alla familjer ska nås av stödet”. Det gav utrymme för erfarenhetsutbyte kring hur familjecentraler runt om i landet arbetar för

att göra stödet tillgängligt och attraktivt för alla familjer. Dagarna innehöll både föreläsningsdelar som exempelvis Hembesöksprogram i olika former, appen Förälder i Landskrona och dialogcaféer där strategier och innovativa lösningar för att nå familjer diskuterades. Dagarna var uppskattade och de 30 regionala kontaktpersonerna beskrev att de kände sig inspirerade av erfarenhetsutbytet och de goda samtalen på Sättra Bruk.

Under 2017 har Stiftelsen Allmänna Barnhuset svarat på remissen Ålders differentierat underhållsstöd och höjt grundavdrag för bidragsskyldiga föräldrar S2017/01262/FST.

4.2 Barn i familjerättsliga konflikter

Antalet vårdnadsärenden som leder till utredningar inom socialtjänsten och tvister i domstol har ökat, mellan 2006 och 2014 var ökningen 48 %. Anledningarna till ökningen har undersökts i SOU 2017:6 och bedöms vara 2006 års vårdnadsreform, ett mer jämställt föräldraskap och brist på stödinsatser. Vi vet också att föräldrar som tvistar om vårdnad, boende eller umgänge har en allt svårare problematik och att barnen ofta befinner sig i en mycket svår och utsatt situation.

Både forskning och praktik har uppmärksammat att nuvarande arbetsmetoder och handlägningsprocesser inte är anpassade eller tillräckligt effektiva för att möta problematiken och få till hållbara lösningar med barnets bästa i fokus. Barn som har föräldrar som tvistar om vårdnaden är eller har inte sällan varit aktuella hos socialtjänsten tidigare.

Barnrättskommittén noterar ändringarna i föräldrabalkens bestämmelser om vårdnad, boende och umgänge men är bekymrad över att principen om barnets bästa i praktiken inte följs i tillräcklig utsträckning. Kommittén betonar också vikten av barnets rätt att komma till tals.

Barnrättskommittén uppmärksammar Sverige på att ”- trots de positiva åtgärderna i lagstiftningen om barnets rätt att bli hörd – är denna rätt otillräckligt genomförd i praktiken, särskilt när det gäller vårdnad, boende och umgänge och socialtjänstutredningar.

Resultat

”Barnets rättigheter i vårdnadstvister” som syftade till att utveckla arbetsmetoder som stärker barnets delaktighet i beslut och åtgärder i föräldrars tvister om vårdnad, boende och umgänge, avslutades 2015. I slutrapporten framgick att barnets situation och delaktighet behövdes uppmärksammas mer och att barnet får rätt till stöd

och hjälp i samband med separation. Projektet resulterade i att barns utsatthet i familjerättsliga konflikter är uppmärksammas, att det är barn som far illa och vars utveckling riskerar att bli påverkad om inte rätt stöd kan sättas in.

Mot bakgrund av ovanstående resultat ansökte Barnhuset och beviljades medel från regeringen för att driva en försöksverksamhet i 5 kommuner med tvärprofessionellt stöd till barn och föräldrar i samband med separation eller konflikt, kan leda till minskat lidande för barn och deras föräldrar. Projektets arbete med familjer avslutades under året.

Preliminära resultat från Samverkansteam har spritts under året. Vid Familjerättsdagarna i Uppsala, Almedalen, vid den internationella konferensen som anordnades av AFCC i Boston, en heldag som Barnhuset anordnade tillsammans med Rädda Barnen om barn i vårdnadskonflikt och vid fortbildning av domare vid Domstolsakademien, med flera evenemang.

Ett avslutande gemensamt lärandeseminarium på Sättra Bruk har genomförts med representanter från de fem försökskommunerna i utvecklingsarbetet Samverkans-team.

Sedan 2014 har en nationell utredning drivits som syftar till att utvärdera 2006 års

vårdnadsreform. Barnhuset har kontinuerligt haft kontakt med utredningen och delat med sig av erfarenheter av utvecklingsarbeten kring målgruppen. Under våren kom SOU 2017:6 Se barnet! Och Barnhuset lämnade synpunkter i ett remissvar.

En heldag med ca 150 besökare genomfördes under hösten i Göteborg i samarbete med Rädda barnens utvecklingsarbete Ett fredat rum. Fokus under dagen var vad

som krävs av samhället för att barn och deras familjer ska kunna få hjälp och stöd redan på ett tidigt stadium efter en separation.

En kortare informationsfilm som används vid spridning av resultat av utvecklingsarbetet har producerats. Den illustrerar arbetet i samverkansteam utifrån ett barns perspektiv. Ett informationsmaterial som riktar sig direkt till barn är påbörjat. I arbetet med Samverkansteam togs ett kunskapsstöd fram 2015 som stöd i utvecklingsarbetet. 2016 togs ett informationsmaterial fram som riktar sig till föräldrar och andra vuxna "Barn med föräldrar på två håll". Materialet finns också tillgängligt via hemsidan och har laddats ner som pdf 895 gånger och beställts i 1 773 exemplar. Rapporten "Barnets rättigheter i vårdnadstvister" har laddats ner 263 gånger under 2017 och beställts i 41 exemplar.

4.3 Samverkansteam

I april 2014 ansökte Stiftelsen Allmänna Barnhuset om medel för att bedriva en försöksverksamhet under 2014 – 2017, "Samverkansteam för barn och föräldrar i samband med separation". Ansökan beviljades i maj och försöksverksamheten innebär att nya arbetssätt provas i 5 pilotkommuner med syfte att ge ett tvärprofessionellt samordnat stöd till föräldrar och barn i samband med konflikt eller separation.

Barnets situation och behov behöver uppmärksammas och att barnet får rätt till stöd och hjälp i samband med separation och vårdnadstvister. Arbetet i projektkommunerna har följts av två forskarteam. Professor Berth Danermarks team vid Örebro universitet följer samverkansprocessen i de fem kommunerna. Professor Maria Erikssons team vid Mälardalens högskola undersöker hur DOORS används och barns och föräldrars erfarenheter.

Målet är att utveckla bättre anpassade arbetsmodeller som involverar både föräldrar och barn i processen i syfte att uppnå en trygg relation mellan barn och föräldrar. Fokus ska vara så långt som möjligt att komma in tidigt, innan konflikten eskalerat. Målgruppen är barn och föräldrar som behöver stöd och insatser i samband med konflikt och/eller separation. Men kan också vara föräldrar som redan har separerat där konflikter kvarstår, eller föräldrar

som aldrig varit sammanboende men där konflikterna är många och intensiva.

Syftet är att identifiera, anpassa och pröva olika former av information och stödinsatser för både barn och föräldrar i samband med separation med syfte att öka separerade föräldrars förmåga att samarbeta för sina barns bästa. Erfarenheterna ska sedan spridas för att tas tillvara av övriga kommuner samt andra aktörer i deras arbete med stöd till föräldrar och barn vid konflikt och separation.

Projektet har arbetat med att organisera en tvärprofessionell samverkan i s.k. samverkansteam, pröva ett systematiskt frågeformulär som ger ett underlag/information om vilket stöd som barn och föräldrar behöver/önskar, erbjuda stöd och insatser till barn och föräldrar i målgruppen och stärka barnets delaktighet.

Resultat

Arbetet i Samverkansteam har under 2017 fortgått såsom planerat. Tack vare att en ansökan om förlängning beviljades av socialdepartementet har ett arbete med familjer kunnat fortgå under våren. Därutöver har forskarteamen haft längre tid för utvärdering med teamen och projektledningen fått förlängd spridningsperiod.

Barnhuset har lett utvecklingsarbetet i enlighet med projektplan och bistått de fem projektkommunerna. Under senare delen av året har slutrapporten färdigställts och forskarteamens utvärderingar färdigställts.

Under våren gavs en jurist i uppdrag att genomföra en rättsutredning under ledning av docent Anna Kaldal vid Barnrättscentrum, Stockholms universitet. Den undersökte frågeformuläret DOORS användning i en svensk kontext. Inom ramen för det arbetet hölls ett dialogmöte

där representanter från Barnombudsmanen, socialhögskolan vid Stockholms universitet, Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd, Domstolsakademin, kommunjurister från Nacka och Stockholms stad samt erfarna enhetschefer inom socialtjänsten diskuterade erfarenheter av utvecklingsarbetet. Samverkans-team, utifrån de rättsliga frågorna.

De fem kommunernas team har bestått av representanter från olika delar av kommunens resurser. Arbetet med DOORS har genererat framför allt positiva erfarenheter för såväl professionella som föräldrar.

Formuläret beskrivs ge en bred bild snabbt och föräldrar uppfattas känna sig tagna på allvar och lyssnade på. Barnets situation och föräldrars motivation framför teamen att de önskar att DOORS bättre belyste i formuläret. På olika sätt har insatser tillgängliggjorts för teamens föräldrar, det har också handlat om att starta upp ytterligare stöd i kommunen som särskilt riktar sig till målgruppen, såsom gruppverksamheterna Barn i Föräldrars Fokus (BIFF) och Skilda Världar. Teamen har också haft svårigheter att få tillgång till insatser utifrån behovet av att individuellt anpassat stöd behöver föregås av en utredning. Det har kunnat avhjälpas genom enklare utredningsförfaranden eller ansökan. En god erfarenhet har varit att enskilda föräldrar har kunnat erbjudas stöd, stödet förutsätter inte att bägge föräldrarna är motiverade. Att olika professioner träffade familjer tillsammans har varit vanligt. Denna följsamhet beskrivs av såväl professionella som familjer som uppskattad. I arbetet med barns delaktighet har teamen bättre anpassat miljöerna till barn och i ökad omfattning erbjudit barnsamtal och insatser.

"Vi har kommit en bit på väg när det gäller barns delaktighet i vårdnadskonflikter. Vi lyssnar och låter barn komma till tals i större utsträckning och i fler sammanhang än före projekt-tiden. Barn ska skyddas i sitt deltagande, inte hindras från att delta. Barnen har velat berätta vad som är svårt, vad som sårar eller oroar dem."
Norrköping

Under hösten genomförde Barnhuset tillsammans med professor Maria Eriksson seminarier i de fem kommunerna. Då återfördes preliminära forskningsresultat och tillsammans med team, styrgrupp och nyckelpersoner i kommunen diskuterades fortsatta vägar framåt för försöksverksamheten i kommunen.

Forskningsresultat

Enkätverktyget Spindeln har använts i utvärderingen av samverkan. De mått som handlat om ledningens stöd och engagemang, samverkande parter engagemang, tillgång till resurser och samsyn väckt mest diskussioner. En reflektion är att flera team uppfattar det som att regelverken inte harmonierar men att man hittar vägar framåt ändå.

"Det sätt projektet fokuserat samverkan, och hur de inblandade parterna systematiskt arbetat med samverkan, är ett framgångsrikt sätt att utveckla samverkan för målgruppen". (Danermark & Englund 2017)

Totalt har 115 barn, 118 föräldrar, 69 familjer och basdata om 454 barn samlats in från pilotkommunerna. De har funnit att fördelar med DOORS är att arbetet kunde bli effektivt då alla får samma frågor på kort tid. Risker och behov blev tydliga och frågorna visade vad som är möjligt att ta upp och prata om, vilket var positivt. Nackdelar som teamen påtalat var att fokus låg på de vuxna och hela barnets situation inte fångades in. Att det är kompakt

och delvis har svårt språk gör att det är svårtillgängligt för en del föräldrar t.ex. de i kris, har annan härkomst eller har kognitiva svårigheter. I flera team påtalades att de fick syn på en hel del genom DOORS men att de sedan inte kunde följa upp med stöd eller vägledning trots att det hade identifierats stödbehov, vilket var frustrerande.

Utvärderingen som undersökt barns och föräldrars situation och erfarenheter visar att barns och föräldrars nivåer av besvär avseende den psykiska ohälsan skattats högt, särskilt mammornas. Detta indikerar att en samverkan med sjukvården behöver etableras, både vad gäller barn och föräldrar. Vidare finns utvecklingsområden vad gäller att bemöta och hantera förekomst av partnervåld, samt i större omfattning erbjuda barn stöd och insatser som matchar deras behov.

Kommunerna har utökat sitt utbud av insatser till målgruppen på generell och selekterad nivå i någon omfattning på indikerad nivå. De har också i viss omfattning fått tillgång till stöd som målgruppen tidigare ej haft tillträde till. Utvärderingen som undersökt barns och föräldrars situation och erfarenheter visar att det finns behov av att kunna erbjuda en större bredd av insatser.

Erfarenheter och framgångsfaktorer

Att i en kommun förändra arbetet och integrera nya modeller i befintligt arbete är en process över tid. Framgångsfaktorer i ett sådant arbete erfar Stiftelsen Allmänna Barnhuset är:

- ledningens stöd
- uthållighet
- mod
- kunskap om förbättringsarbete och implementering

- kunskap om samverkan
- samt kvalificerat processtöd både under förändringsarbetet och efteråt för att säkra att arbetet fortgår såsom avsett.

Dessa delar ger sammantaget förutsättningar för att arbeta in nya förhållningssätt med beaktande av att bärande komponenter i arbetssättet bibehålls.

"Den sammantagna slutsatsen med utgångspunkt i barns och föräldrars situation och upplevelser är att det är en lovande modell som det finns goda

skäl att fortsätta utveckla". Mälardalens högskola, utvärdering av barns och föräldrars situation och erfarenheter

Under 2018 kommer ovanstående resultat presenteras i en slutrapport till Regeringen och därefter kommer resultaten i rapporten spridas.

Remissvar

Under året har Stiftelsen Allmänna Barnhuset även svarat på remissen Åldersdifferentierat underhållsstöd och höjt grundavdrag för bidragsskyldiga föräldrar S2017/01262/FST

5 Barns och ungdomars brukarmedverkan i den sociala barnavården

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har sedan flera år tillbaka engagerat sig i utvecklingsarbetet med att öka barn och ungas delaktighet i den sociala barnavården.

Den övergripande målsättningen är att med redan vunna erfarenheter från Barnhusets tidigare utvecklingsarbeten och andra studier av placerade barns svårigheter eller risker i samhället, vara en aktiv aktör för barn i samhällsvård. Det innebär både att driva eget utvecklingsarbete för målgruppen och att bevaka samhällsutvecklingen när det gäller området med beredskap att starta samarbeten med olika aktörer.

Målet med Barnhusets arbete på området är dessutom att öka barns och ungdomars delaktighet inom den sociala barnavården genom stöd till kommuner och regioner att utveckla nya arbetssätt och hållbara strukturer samt att utveckla kommuners information till barn och unga om socialtjänsten, utifrån ett barnrättsperspektiv.

I Barnrättskommitténs rekommendationer till Sverige skriver de att kommittén är bekymrad över att vissa barn inte känner att de har något inflytande i frågor som rör deras tillvaro. Kommittén rekommenderar också Sverige att vidta åtgärder för att säkerställa att principen om barnets bästa utgör grunden i handläggningen och i alla beslut och nämner särskilt de sociala myndigheterna.

Kommittén rekommenderar Sverige att erbjuda systematisk och fortlöpande utbildning till alla personer som arbetar med och för barn.

Barnrättskommittén noterar med oro att rätten för barnet att bli hörd är otillräckligt implementerad, bl.a. i samband med socialtjänstens utredningar.

2013 avslutades ett större projekt som Barnhuset bedrivit för att utveckla nya strukturer och arbetssätt när det gäller barn och unga som är utreds och får insatser från socialtjänsten. Resultatet från projektet har dokumenterats i boken *Barnen vill – Vågar vi. Barns och ungdomars brukarmedverkan i den sociala barnavården*.

Ett av de verktyg som användes i projektet för att starta utvecklingsprocesser var forskningscirklar. Syftet med forskningscirkarna var att diskutera och problematisera begrepp, medvetandegöra egna förhållningssätt och strategier samt kritiskt granska den egna praktiken. I nästa fas skulle arbetet i cirkarna leda fram till förslag på nya arbetssätt. En mängd idéer togs fram och prövades. Västernorrlandsmodellen, som blivit spridd och nu används i flera delar av landet, är en av de modeller för att göra barn och unga delaktiga, som togs fram inom ramen för utvecklingsarbetet.

Metoden forskningscirklar väckte intresse och under 2015 startade FoU i Sörmland forskningscirklar och tog initiativ till en utvärdering av cirkarna på individuell- och strukturell nivå. Skåne, FoU Nordost och Östergötland anslöt sig till projektet och

startade egna cirklar. Ulla Beijer forskningsledare, FoU i Sörmland beviljades 2016 medel från Stiftelsen Allmänna Barnhuset för en forskningsstudie med syfte att utvärdera resultatet av cirkarna.

Ett annat forskningsprojekt som berör barn och ungas delaktighet i den sociala barnvården som Stiftelsen Allmänna Barnhuset har stöttat sedan 2013 är ”En politik för barns bästa eller en familjepolitik? Målkonflikter i socialtjänstens arbete med utsatta barn”. Forskare är Maria Heimer, Elisabet Näsman och Joakim Palme. Syftet med studien är att undersöka relationen mellan barns rätt till delaktighet och deras rätt till skydd och stöd från samhället. Projektets preliminära resultat under 2016 visade att när de finns målkonflikter mellan barn och föräldrar riskerar fokus att förskjutas från barnet till föräldrarna, som främst är de som får komma till tals.

Resultat

Forskningscirklar om barn och ungdomars delaktighet inom socialtjänsten

Ett Seminarium genomfördes på Sättra Bruks Herrgård 27-28 februari med deltagarna i det forskningsprojekt - *Forskningscirklar om barn och ungdomars delaktighet inom socialtjänsten* som leds av Ulla Beijer forskningsledare, FoU i Sörmland. Syftet med utvärderingen är att undersöka om forskningscirklar bidrar till ökad kompetens/kunskap bland socialsekreterare och till strukturella förändringar i kommuner när det gäller barns och ungdomars delaktighet inom den sociala barn- och ungdomsvården. Under seminariet delade de olika regioner (Sörmland, Skåne, Östergötland) som deltar i utvärderingen erfarenheter av vad cirkarna givit så här långt.

Den sista forskningscirkeln har avslutats och nästan allt material (enkäter, forskningscirkelledarnas analyser av forskningscirkelarbetet) är inhämtat och har börjat bearbetas. Syftet med träffen på Sättra i relation till forskningsprojektet var dels att uppdatera medlemmarna i nätverket vad gäller det forskningscirkelbete som pågått/pågick i nätverket i de olika länen (Skåne, Sörmland, Östergötland, Stockholm/Nordost) och dels diskutera den kommande rapporten/boken där alla i nätverket kan vara medförfattare.

Under året har material inhämtats från dels enkäterna 1 o 2 (basenkät- och slutenkät som fyllts i av deltagarna i forskningscirkarna), dels enkäter 1 o 2 till IFO-chefer i olika kommuner som haft deltagare i forskningscirkarna och dels forskningscirkelledarnas egna analyser och reflektioner av cirkelarbetet och vad som hänt i de olika arbetsgrupperna, hur forskningscirkarna påverkat arbetet inom den sociala barn- och ungdomsvården. I några fall har även forskningscirkelledare intervjuats.

I vissa fall har det förekommit flera forskningscirklar från en kommun (såsom Malmö). Men materialet kommer i studien att redovisas både utifrån det kvantitativa materialet (hur många, vad tyckte deltagarna, etc. svaren från cheferna) och utifrån det kvalitativa materialet (deltagarnas svar på de öppna frågorna som analyserar efter bl a Shiers teori).

Projektet ska slutrapporteras till Stiftelsen Allmänna Barnhuset i juni 2018.

Nätverk för socialtjänstens FoU-enheter

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har under ett antal år samordnat ett nätverk för socialtjänstens FoU-enheter eller liknande verksamheter över landet som arbetar med

utvecklingsarbete som rör barn och unga i den sociala barnavården. Syftet är att samverka kring kunskapsspridning och utvecklingsfrågor för att öka kunskapen hos professionella och förbättra situationen för barn och ungdomar. Stiftelsen Allmänna Barnhuset bjuder varje år in till en nätverksträff på Sättra Bruks Herrgård. Tema för träffen bestäms av en planeringsgrupp med representanter från nätverket och Stiftelsen Allmänna Barnhusets samordnare.

19-20 januari genomfördes en nätverksträff på Sättra Bruks Herrgård. Temat för träffen var - digital teknik, innovativa lösningar och hjälpmedel i kommunikationen med barn och unga.

En politik för barns bästa eller en familjepolitik? Målkonflikter i socialtjänstens arbete med utsatta barn

Forskarna Maria Heimer, Elisabet Näsmän och Joakim Palme vid Uppsala universitet presenterade, på ett välbesökt frukostseminarium på Myntkabinettet 27/9, resultaten från forskningsprojektet "Målkonflikter i socialtjänstens arbete med utsatta barn" som genomförts med stöd av Stiftelsen Allmänna Barnhuset.

Forskningsrapporten *Rättighetsbärare eller problembärare? Barns rätt att komma till tals och socialtjänstens insatser* som presenterades vid frukostseminariet bygger på för svensk forskning unika data. Materialinsamling har gjorts i två kommuner där forskarna tagit del av runt sjuhundra barnavårdsutredningar varav 40 ärenden som följts över tid. Resultaten i studien visar på hur barns röster och beskrivning av sin situation tappas bort på vägen samt att skydd och stöd till barnet kan vara beroende av att barns rätt att komma till tals tillgodoses. Att skydd till barn skulle främjas av att

barns rätt till delaktighet tonas ned kan inte bekräftas av undersökningen. Tvärtom visas att skydd utan delaktighet riskerar att leda till att barn lämnas ännu mer utsatta och utan möjlighet till röst.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset startade under hösten ett planeringsarbete för att genomföra en workshop med utgångspunkt i forskningsrapporten på 2018 års nätverksträff för personal på FoU-enheter eller liknande verksamhet som arbetar med regionalt utvecklingsarbete som rör barn och unga. Syftet är att undersöka förutsättningarna för att starta ett nationellt utvecklingsarbete för att stärka barnets rätt att komma till tals och bli delaktig i ärendeprocessen, från förhandsbedömning, utredning och till insats.

Forskningsrapporten publicerades och trycktes upp av Stiftelsen Allmänna Barnhuset. Rapporten finns för nedladdning som pdf i vår forskningsdatabas och för beställning. Sedan publiceringen har rapporten beställts i 287 exemplar.

Knas Hemma

Knas hemma är i dag en ideell ungdomsförening som arbetar nationellt. Den främsta målgruppen för Knas hemma är ungdomar och unga vuxna i åldrarna ca 13-30 år, som antingen bor i eller har bott i familjehem, HVB-hem, eller annat boende för samhällsplacerade barn eller unga.

Barnombudsmannen i Uppsala (BOUI) fick medel från Allmänna Arvsfonden för att bedriva projektet "Knas hemma – ungas perspektiv på familjehem/HVB". Syftet var att under ett projektår skapa och ge stöd till en stabil fortlevnad för att Knas hemma som förening skulle kunna etableras. BOUI behövde tillgång till en lokal för Knas hemma med arbetsplatser

för anställd personal och möjlighet att ha möten.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset beslutade att stödja etablerandet av föreningen genom att kostnadsfritt erbjuda arbets- och mötesplats för Knas hemma i de egna lokalerna på Linnégatan 89 c. Sedan i mars 2017 den nationella projektledaren för Knas hemma och andra medlemmar i föreningen tillgång till Barnhusets lokaler för att arbeta och ha möten.

Att finnas i samma lokaler har under året genererat flera idéer till samarbete mellan Barnhuset och Knas hemma. Ett konkret

resultat var att två ambassadörer från Knas hemma var moderatorer på Skolfams konferens Placerade barns skolgång 5-6 oktober. Något som i sin tur ledde till att de blev tillfrågade och tackade ja till att moderera nästa års Barnrättsdagar.

Remisser

Under året har Barnhuset även svarat på remisserna Förslag till reviderade föreskrifter om behörighet att utföra vissa arbetsuppgifter i socialtjänstens barn- och ungdomsvård dnr. 4.1.1-1 7982/2017 och Förslag till Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om konsulentverksamheter 26261/2017

6 Barns rätt till en god utbildning - Skolfam

Arbetsmodellen Skolfam är idag den bäst dokumenterade modellen för att främja en gynnsam skolutveckling för familjehemplacerade barn. Skolfam tillgodoser behov hos barn i familjehemsvård inom området skola men har även potential att inspirera till utvecklingen av arbetssätt för fler utsatta grupper.

Sedan 2008 har Stiftelsen Allmänna Barnhuset haft en aktivt stödande roll i etableringen av Skolfam i Sverige. Barnhuset har understött arbetet lokalt i kommunerna genom att tillhandahålla konferensgård, arrangera konferenser och utvecklingsmöten, projektplats på nätet och ta ansvar för att leda arbetet i den nationella styrgruppen. Stiftelsen Allmänna Barnhuset har också gett stöd till Jönköping läns arbete med att metodutveckla Lettebox club Sverige.

Sedan 2013 har Stiftelsen Allmänna Barnhuset varit arbetsgivare åt den nationella samordnaren, med huvudsakligt uppdrag att administrera, kvalitetssäkra och sprida arbetsmodellen i Sverige.

Stiftelsen Allmänna Barnhusets engagemang i nätverket Skolfam är att ge det stöd till samordning som svårigen enskilda kommuner kan ta ansvar för. Skolfam är den arbetsmodell som hittills visat de mest lovande resultaten i arbetet att stärka skolresultat för familjehemplacerade skolbarn, och genom sitt engagemang i Skolfam fyller Barnhuset det behov av samordning som ingen myndighet eller annan organisation har ett uttalat ansvar att ta. Genom detta stärks möjligheterna för Skolfam som arbetsmodell att etableras utan att kvaliteten urvattnas och barns

akademiska utveckling fortsätter att äventyras på det sätt som barnrättskommittén påpekar.

Resultat

Under 2017 har Stiftelsen Allmänna Barnhuset haft en nationell samordnare anställd på heltid. Fokus i arbetet har varit kvalitetssäkring och utveckling av modellen samt administration och samordning av nätverket.

Då Skolfams rapport skrevs i september 2017 var 25 kommuner anslutna till Skolfam. Dessa var:

Enköping, Falkenberg, Gotland, Göteborg, Gävle, Helsingborg, Härnösand, Katrineholm, Kungsbacka, Landskrona, Lidköping, Malmö, Motala, Nacka, Norrköping, Skellefteå, Sollentuna, Stenungsund, Stockholm, Sundsvall, Tjörn, Trollhättan, Uppsala, Varberg och Örebro.

Administration/samordning

Det administrativa Årshjul som infördes 2016 har fortsatt att implementeras i det nationella nätverket. Årshjulet beskriver hur teammedlemmarna i de olika kommunerna i nätverket möts, både team- och regionvis samt i ett årsmöte. Styrgruppen för Skolfam består av ledamöter från de fyra regionerna Syd, Väst, Ost och Norr. De har sammanträtt vid fyra tillfällen under 2017. Vid dessa möten är Stiftelsen Allmänna Barnhuset ordförande och samordnaren är föredragande. Barnhuset har under 2017 tillhandahållit Projectplace

som en kontaktyta internt i Skolfamnätverket. Projectplace fyller även funktionen av ett medlemsregister med kontaktinformation till medarbetare.

Spridning och information om Skolfam

Under 2017 har Skolfams nationella samordnare deltagit med sin kompetens om familjehemsplacerade barn genom att bl.a. medverka vid SKL:s webbsändningar om den sociala barnvården, samråd med Skolverket om att anpassa SiSam-modellen för placeringar i familjehem, jourhem, HVB och stödboenden samt deltagit i en referensgrupp på regeringskansliet inom gällande utredningen om elevhälsa och stöd.

På Skolfams årliga konferens berättade några team om olika projekt från regionerna. Konferensen som är öppen för alla som vill ta del av föreläsningar och seminarier som har bäring på placerade barn.

Skolfam har också en egen hemsida samt en Facebook sida för spridning av

Skolfams kvalitetssäkringsarbete

Under läsåret 2016/2017 genomfördes ett projekt med stöd av regeringsmedel, Barns Delaktighet. Ungdomar som varit med i Skolfam samtalade genom modellen ”Unga Direkt” genom att framförallt prata om sina tankar om hur barn görs delaktiga i modellen. Syftet med projektet har varit att systematiskt öka barns involvering för utvecklandet av Skolfam. Genom att ge barnen och ungdomarna möjlighet att bidra med ny kunskap om vilka frågor som de upplever relevanta ger detta Skolfam nya och värdefulla perspektiv i utvecklandet av arbetsmodellen.

Erfarenheterna från Projektet Barns Delaktighet diskuterades på Skolfams utvecklingsdagar där ett underlag togs fram och

Skolfams manual reviderades där barns delaktighet fick ett eget kapitel.

På regionmöten har, förutom barns delaktighet, diskussioner förts om hur Skolfams arbete kan utvärderas. Både utvärdering av det interna och externa arbetet med Skolfam kommer att vara fokus för utvecklingsarbetet 2018. En forskarhearing genomfördes där diskussioner fördes om att se över de standardiserade tester som ingår i en Skolfam kartläggning behöver ses över. Det resulterade i att en arbetsgrupp börjat arbetet med en översyn av de tester som ingår i arbetsmodellen samt att ta fram underlag för en eventuell revidering av dessa. Även den andra kartläggning som ingår i modellen ses över.

2016 presenterades Socialstyrelsens effektutvärdering gjord av Centrum för Psykiatrforskning. Utifrån dessa resultat har diskussioner förts under 2017 om att göra en följdforskning då flera av barnen som ingick i utvärderingen nu har slutat årskurs nio. Skolfams mål är att barn som inkluderas ska få behörighet att söka till gymnasiet. En ny studie kan komma att påbörjas 2018 för att mer i detalj få syn på vad som gör Skolfams arbetsmodell framgångsrik.

Skolfams årliga Rapport

Varje år svarar alla Skolfamteam på en resultat- och kvalitetsenkät. Årets resultatsammanställning visade att av de första 145 barnen som tagit del av insatsen Skolfam och slutat grundskolan, hade 113 direkt behörighet till gymnasiet, vilket motsvarar 78 %. En grov jämförelsesiffra är Socialstyrelsens ”Öppna Jämförelser 2015”, där 55 % av samhällsvårdade barn får behörighet till gymnasiet.

Den årliga resultatenkäten som genomförs i juni varje år resulterade i uppgifter från teamen om att 812 barn i september 2017 hade fått sin första kartläggning och var därmed inkluderade i Skolfam. Av dessa hade 465 även genomgått sin andra kartläggning, vilket innebär att de varit i Skolfam minst två år och att det finns två mätvärden, vilket skulle göra det teoretiskt, dock inte legalt möjligt, att mäta ett nationellt resultat. 661 barn stod i augusti 2017 i kö för att starta Skolfam. Nyanlända barn förekommer främst i Malmö, Norrköping och Angered. Totalt utgör andelen nyanlända 14,4 % av barnen i kö.

I vissa kommuner genomförs Skolfam som ett tidsavgränsat projekt, där ett tjugotal barn vid ett givet tillfälle identifieras och sedan inkluderas löpande i takt med att teamet hinner kartlägga barnens förutsättningar för skolresultat. I andra kommuner har man en permanent Skolfam-verksamhet där barn inkluderas i samband med att de placeras och är i ”rätt åldersintervall” och i några fall råder en obalans mellan resurser och antalet barn som uppfyller inklusionskriterier, vilket i de fallen medför en kösituation.

Sedan starten av Skolfam 2005 fortsätter barn inkluderade i modellen förbättra möjligheter för barn i familjehem att nå behörighet till fortsatta studier. Det finns ett intresse, främst från socialförvaltningar att starta Skolfam runtom i landet. Utmaningarna består i att väcka ett motsvarande intresse i skolförvaltningarna, att rekrytera rätt personal, framförallt psykologer och att hitta en nationell aktör som är beredd att långsiktigt ta ansvar för nätverkets samordning, samt att bibehålla metodens validitet i en verksamhet med stor efterfrågan på motsvarande arbetssätt för andra

målgrupper. Det är fortsatt ett förhållandevis svagt intresse utanför storstadsregionerna för att starta Skolfam.

Positiva erfarenheter och framgångsfaktorer

Många team ger barnen böcker/bokpaket som gett barnen en större lust till att läsa. Det förekommer också att samarbete med bibliotek har startat. Att använda olika typer av Skattningsdokument där barnen får ”tycka till” ger teamen kunskap om hur barnen uppfattar sin skola och Skolfam. Glädjande är att barnen också görs mer delaktiga genom att få säga vad de tycker före eller på ett möte. Uppföljningsmöten på skolan sker med regelbundenhet minst en gång per termin. Då ska barnet bjudas in så att de får möjlighet att välja om de vill vara med på hela mötet, delar av det eller inte alls.

En framgångsfaktor är när teamen är samlokaliserade vilket stärker teamen professionellt i möten med skola, familjehem och barn. Samverkan mellan olika professioner ger en helhetsbild av barnet. När tvärprofessionella kompetenserna finslipas och fördjupas kan återkoppling av en kartläggning bli tydligare. Socialsekreterare får ny kunskap som leder till spridning av förhållningssätt om skolrelaterat arbete med familjehemsplacerade barn.

Teamen ser också att uppföljning av arbetet med Skolfam i barn- och utbildningsnämnden och socialnämnden samt en stark förankring i organisationen ger teamen det mandat de behöver för att kunna utföra ett bra arbete.

Sist men inte minsta av de positiva kommentarerna är den samverkan teamet får till mellan familjehem, skola och socialtjänst. Familjehemmen stärks av att ha stöd av teamet i skolmöten. Skolfams

medverkan kring barnet leder också till av det blir gedigna och kvalitativa överlämningar från skola till skola eller från lärare till lärare.Handledning till både familjehem och skolans personal ses också som en framgångsfaktor liksom att vara så manualtrogna som möjligt.

Utmaningar som beskrivs i arbetet med Skolfam

Den största utmaningen för teamen är att det är en fortsatt hög personalomsättning inom socialtjänsten som nu utökats att även omfatta framförallt psykologer men också pedagoger. Detta leder till att arbetet delvis stannar upp då möten får skjutas på eller att t.ex. uppföljningsmöten består av färre professioner. Kompetens försvinner och nya medarbetare behöver utbildas vilket tar tid i anspråk av annat arbete. Att bibehålla kvalitén på Skolfamarbetet blir därmed en utmaning.

Framförallt blir det svårt för socialsekreterarna att prioritera Skolfam då det är personalbrist. Detta leder till att psykologen och specialpedagogen blir ensamma och teamets sammansättning haltar.

En annan svårighet som påpekas är att finansieringen av teamen är osäker, framförallt för de team som är i projektform.

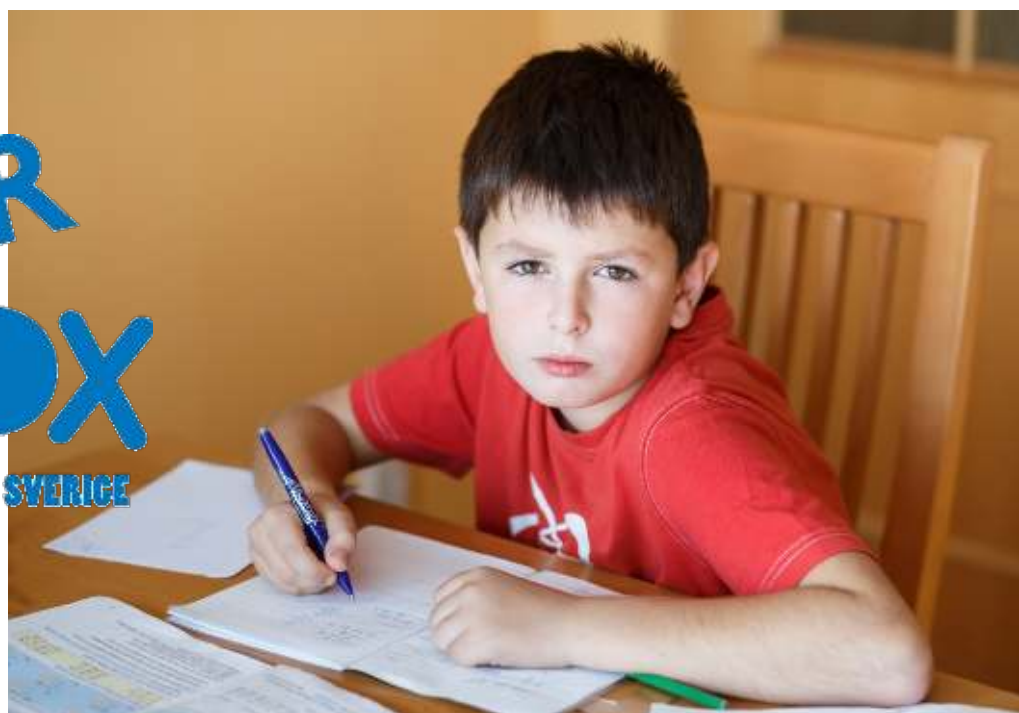
Det har även förekommit att en kommun avslutat Skolfam (efter 5 år) för att ersätta det med en annan form av ”skolteam”.

Det finns flera kommuner som skulle behöva ytterligare team för att kunna ta in de barn som står på kö. Skolfam är ju en förebyggande arbetsmodell därför är det viktigt att insatsen startar tidigt under grundskoletiden för att uppnå bäst effekt.

Letterbox Club Sverige

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har under 2017 medverkat i en metodutveckling där barn inkluderade i Skolfam fått bokpaket utifrån den engelska modellen Letterbox Club. Syftet är att stimulera och väcka barns nyfikenhet och lust att läsa, räkna och lära sig, genom att skicka paket med böcker, spel och skrivmaterial till barnen. Under hösten 2017 skickades tre ”testpaket” till ett mindre urval av barn (ca 30) för att utvärdera hur tilltalande paketens innehåll är, vad som väcker barnens lust och föräldrarnas engagemang, utan att det känns som krav eller som en aktivitet som liknar en skoluppgift. Under 2018 kommer vi fortsätta utveckla Letterbox Club i Sverige i samarbete med Region Jönköpings län.

**LETTER
BOX**
SVERIGE

7 Barn i migration

Enligt barnkonventionens artikel 22 ska alla länder göra det som krävs för att säkerställa att ett barn som söker asyl (som flykting eller skyddsbehövande) får skydd och humanitärt bistånd. Barn som är på flykt har samma rättigheter som alla andra barn i landet, oberoende av om barnet har uppehållstillstånd eller inte.

Barnrättskommittén är oroad över uppgifterna om att asylsökande barn skickas tillbaka till sina hemländer i strid med principen om "non-refoulement". Kommittén noterar också med oro att ensamkommande och asylsökande barn löper särskild risk att utsättas för sexuellt utnyttjande och/eller sexuella övergrepp och de många fallen av ensamkommande barn som försvinner varje år, varav de flesta inte utreds tillräckligt.

Det europeiska nätverket av barnombuds män (ENOC) utfärdade ett uttalande om skydd av rättigheterna för barn på flykt i september 2015 och fattade beslut om att inrätta en arbetsgrupp i frågan. I januari 2016 publicerades en rapport om migrationssituationen i Europa och dess inverkan på barnets rättigheter (Säkerhet och grundläggande rättigheter för barn på flykt). Under 2016 började EU revidera sitt gemensamma europeiska asylsystem (CEAS) och under våren 2016 presenterade Europeiska kommissionen ett förslag som innehöll flera instrument som syftar till att ytterligare harmonisera asylprocesserna i EU, minska incitamenten för sekundärrörelse och säkerställa enkla, tydliga och korta förfaranden. Detta resulterade i att ENOC under hösten 2016 uttryckte sin oro över den frekventare användningen av tillfälliga uppehållstillstånd för barn på flykt och hur detta äventyrar deras rätt till hälsa, utbildning, rehabilitering och utveckling. Detta står i motsats till rekommendationerna från barnrättskommittén,

som främjar användningen av hållbara lösningar.

Resultat

Dagen innan Barnrättsdagarna, den 24 april 2017, se punkt 11.1 nedan, anordnade Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillsammans med Barnombudsmannen och Riksdagen ett toppmöte under temat barn på flykt som ett förmöte till Barnrättsdagarna.

På mötet deltog barn-, äldre- och jämställdhetsminister Åsa Regnér, barnombud från tjugo europeiska länder, inbjudna barnrättsexperter från hela Europa samt en god uppslutning från svenska myndigheter och civilsamhällesorganisationer som arbetar med barnrätt.

Bland talarpunkterna fanns två huvudtalare – Tomas Bocek, Europarådets speciella rapportör för migration och Nicola Clase, ambassadör och regeringens koordinator för migration och flyktingfrågor.

Två paneldiskussioner med svenska och internationella deltagare hölls – Utmaningar i barnrätt i migration och Utmaningar i barnrätt under EU:s nya gemensamma asylsystem. En interaktiv session om barns rätt och utmaningar kring migration och integration i Europa fick igång deltagarna i en bra diskussion i smågrupper.

På mötet deltog drygt 130 personer från olika myndigheter, organisationer och länder. Vid toppmötet antogs ett uttalande av ENOC-deltagarna – ”Position Statement on urging the EU institutions to respect the rights of the child in developing the new Common European Asylum System”.

Läs hela uttalandet [www.barnombudsmannen.se/globalassets/externa-doku-](http://www.barnombudsmannen.se/globalassets/externa-dokument/enoc-statement-ceas-final-version.pdf)

[ment/enoc-statement-ceas-final-version.pdf](http://www.barnombudsmannen.se/globalassets/externa-dokument/enoc-statement-ceas-final-version.pdf) Läs på ENOCs webbplats <http://enoc.eu/?p=1745>

Remisser

Under året har Stiftelsen Allmänna Barnhuset svarat på remissen Omedelbart omhändertagande av barn och unga i vissa internationella situationer – Ds 2017:49 och Vägledning barn som uppges vara gifta, Dnr 30848/2017.

8 Barn till förälder som har psykisk eller somatisk sjukdom, missbruk eller funktionsnedsättning - BRA, Barns Rätt som Anhöriga

Sedan 2011 har Stiftelsen Allmänna Barnhuset bedrivit ett utvecklingsarbete med namnet BRA, Barns Rätt som anhöriga. Målsättningen är att alla anhöriga barn ska uppmärksammas och få möjlighet att uttrycka sitt behov av information och stöd. Utgångspunkt för utvecklingsarbetet är barnets rättigheter enligt hälso- och sjukvårdslagen, socialtjänstlagen och FN:s konvention om barnets rättigheter (HSL 2 g §, PSL 6 kap. 5 §, SoL 1 kap. 2 §, 5 kap. 1 §1 a § och 14 kap 1 §. I BK särskild betoning på Art 2 icke diskriminering, Art 12, åsiktsfrihet och rätten att bli hörd, Art 31, vila och fritid).

Stiftelsen Allmänna Barnhusets har utvecklat, kvalitetssäkrat och arbetat med att sprida modellen som har ett uttalat barnrättsperspektiv. Modellen är ett strukturerat och lättillgängligt stöd för personal att förverkliga intentionerna med aktuell lagstiftning och barnkonventionen.

Under en pilot som genomfördes 2012-2013 togs en struktur fram för individuella samtal med barn 7 till 18 år som har en förälder eller annan vuxen omsorgsperson med missbruks- eller spelberoende, psykisk sjukdom, psykisk- eller intellektuell funktionsnedsättning, en allvarlig fysisk sjukdom/skada eller som avlider.

Modellen är utformad för att stödja personal inom kommuner, landsting/regioner och idéburna organisationer i hur de kan

gå tillväga när de uppmärksammar anhöriga barns rätt till information, råd och stöd. BRA-samtal syftar till att öka barnets delaktighet och handlingsutrymme genom att erbjuda information och stöd. På lång sikt är målsättningen att stärka barnets utveckling och att förebygga psykisk och fysisk ohälsa.

Maria Eriksson, professor i socialt arbete har utvärderat piloten och beskriver utvecklingsarbetet som lovande och i flera avseende framgångsrikt. Utifrån de intervjuer som utvärderingsrapporten bygger på kan BRA samtal tolkas som stärkande för barns känsla av sammanhang. De intervjuade barnen bekräftar även själva att rättighetsingången är viktig.

Fortsatt utvärdering av BRA-samtal pågår med syfte att undersöka BRA-modellens implementering och genomförbarhet i ordinarie verksamheter inom socialtjänsten respektive hälso- och sjukvården. Under perioden 2016-2018 har Stiftelsen Allmänna Barnhuset gett utomstående forskare i uppdrag att genomföra en studie som leds av professor Maria Eriksson.

Beroende/missbruk av spel fanns inte inledningsvis med som ett uttalat anhörigskap, men ingår sedan 2018-01-01 i BRA-samtal då det

lades till i 5 kap 7 § HSL: ”3. /.../har ett missbruk av alkohol, annat beroendeframkallande medel eller spel om pengar.”

Under 2015 uppdaterades modellen och utbildningsmaterialet. Utbildningen i BRA samtal genomförs under två heldagar med 4-6 veckors mellanrum. Undervisningsformen är föreläsningar, dialog, övningar och rollspel. Utvärderingsenkäter visar genomgående att deltagarna är mycket nöjda med utbildningen och att modellen ses som användbar i den egna verksamheten.

Från och med hösten 2015 har personal utbildats i BRA-samtal runt om i landet. Barnhuset har också arrangerat ledarutbildningar för att modellen ska kunna spridas vidare i regionerna.

Resultat

En ledarutbildning för lokala utbildare i BRA-samtal genomfördes för elva personer på Sättra Bruks Herrgård den 14-16 mars. Deltagarna kom från Region Jönköping, Södermalms stadsdelsförvaltning i Stockholm Stad, Botkyrka kommun och Beroendecentrum Stockholm.

Utbildningar i BRA-samtal har under året genomförts i Region Jönköping, Region Kronoberg, Region Halland, Botkyrka kommun samt i Stockholm både inom kommunal verksamhet och inom hälso- och sjukvården. Sammanlagt har 18 regionala utbildare utbildat i BRA-samtal under året. Barnhuset genomförde en egen öppen BRA-samtals utbildning i Stockholm 25 oktober och 29 november.

Som ett led i den pågående studien av BRA-modellens implementering och genomförbarhet i ordinarie verksamheter inom socialtjänsten respektive hälso- och sjukvården har en enkät skickats ut under hösten till alla som deltagit i BRA-samtalsutbildning. Syftet är att höra hur de använder sig av modellen samt hur de ser på den

utbildning i BRA-samtal som de genomgått. En liknande enkät har även skickats ut till de regionala utbildarna. Resultat kommer redovisas som en del av implementeringsstudien 2018.

Den årliga nätverksträffen för utbildare ägde rum på Sättra Bruks Herrgård 4-5 oktober. En del av träffen genomfördes som en workshop "Future café" för att samla underlag till utveckling av BRA-samtal för små barn. Stöd till utbildarna och implementering av BRA-samtal har lämnats fortlöpande av projektledaren genom att finns tillgänglig för frågor och att delta i möten och informationsspridning.

En informationsfilm (12 min) om BRA-samtal och utbildningen har tagits fram och publicerats på Barnhusets Youtubekanal. Filmen innehåller ett samtal mellan projektledare Åsa Lundström Mattsson och Carina Karlsson, familjebehandlare som utbildar i BRA-samtal. Samtalet handlar om vad som är utmärkande för modellen och hur den kan fungera i praktiken.

BRA-samtal har presenterats under ett seminarium på den internationella konferensen "Every Child has the Right to..." 2nd International Young Carers Conference 29-31 maj i Malmö. I Almedalen genomfördes ett panelsamtal om barns rätt som anhöriga där projektledare och generalsekreteraren från Barnhuset deltog. En kommunikationsplan för BRA-samtal har tagits fram för att utveckla strategier för ökad spridning av modellen de kommande åren.

I december 2017 fanns ca 250 personer utbildade i BRA-samtal samt 37 regionala utbildare i BRA-samtal i Sverige.

9 Forskning

Barnhusets främsta uppdrag består i att säkra och skydda barns rätt till välfärd och goda uppväxtvillkor. För att omsätta denna vision i praktiken krävs att de som arbetar med barn utformar sitt arbetssätt och sina metoder utefter bästa tillgängliga kunskap, vilket förutsätter kontinuerlig kvalitetssäkring och metod- och kunskapsutveckling.

I syfte att tillgängliggöra detta stödjer Barnhuset forskningsprojekt inom området för barn i utsatta livssituationer. Allt vårt arbete bedrivs med utgångspunkt i barnkonventionens bestämmelser. Därav krävs att projektet ska ha ett tydligt barnperspektiv, men också innebära nytta för praktiken och de professionella som verkar inom den. Forskningsansökningarna bereds av Barnhuset, i nära dialog med en forskargrupp och Barnhusets styrelse. Beslut om forskningsanslag fattas av Styrelsen. Ansökningsförfarandet samt handläggningen sköts via databasen DigiPlant AB, i ansökningssystemet SBS Manager. I DigiPlant lagras alla ansökningar som inkommer till Barnhuset. Kommunikation med den sökande avseende anslag, avslag, granskning och rapportering sker också direkt i systemet.

Under 2017 lanserade Barnhuset en digital databas där alla beviljade forskningsprojekt finns samlade. I forskningsdatabasen finns nu information om samtliga avslutade och pågående projekt som finansierats sedan år 2008. Under varje projekt finnes en slutrapport, en populärvetenskaplig sammanfattning och - i de fall så finns – publikationer som projektet bidragit till/alternativt mynnat ut i.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset finansierar också forskning inom ramen för våra egna utvecklingsprojekt och fokusområden. Hösten 2017 publicerades rapporten Kun-

skapssammanställning om stöd och behandling för barn som utsatts för sexuella övergrepp och fysisk misshandel. Sammanställningen täcker det aktuella kunskapsläget inom tre områden, från bemötande och bedömning, krisstöd och tidiga insatser till stöd och behandling. Projektet Samverkansteam utvärderades under åren 2015-2017, i samarbete med forskare från Mälardalens högskola och Örebro universitet. Utvärderingens resultat tillika analys finns presenterade i Samverkansteams slutrapport Samverkansteam – för stöd till barn och föräldrar i samband med separation (2018). Under året genomfördes också en omfattad datainsamling som avser ligga till grund för analys av implementeringen av samtalsstödsmodellen BRA. Datainsamling har skett genom enkäter till föräldrar, uppföljningsintervjuer med barn samt ljudinspelade BRA-samtal. Forskare Maria Eriksson kommer under våren 2018 att sammanställa och analysera det insamlade materialet.

För att den kunskap som genereras inom Barnhusets forskning ska bidra till förändring för målgruppen krävs att den når ut till praktiken. En viktig del i arbetet är därför att aktivt vara med och sprida den genererade kunskapen, vilket görs genom att anordna konferenser, seminarier och att publicera forskningsrapporter. Under 2017 anordnades en konferens inom Samverkansteam, tillsammans med Rädda Barnen och Arvsfonden. Konferensen vände sig

till yrkesverksamma inom familjerättskonflikter samt personal inom kommun och landsting, i syfte att sprida kunskap om samverkansmodeller i familjerättsliga konflikter som uppstår till följd av en separation. Den forskningsstudie som gjorts på KIBB-modellen presenterades tillsammans med behandlingserfarenheter och implementeringen av modellen under en konferens i april 2017. Vid detta tillfälle hölls även ett föredrag av den amerikanske professorn, Melissa Runyon, som grundat

men också forskat på modellen. Ett seminarium med utgångspunkt i rapporten Rättighetsbärare eller problembärare, författad av forskare Maria Heimer anordnades också under år 2017. Fokus för samtalet var hur barns delaktighet kan främjas i socialtjänstens handläggning av barnavårdsärenden samt hur målkonflikter mellan föräldrars och barns problembeskrivningar kan uppstå och förstås.

9.1 Forskningsbidrag

Utifrån de riktlinjer och kriterier som Stiftelsen allmänna Barnhusets styrelse beslutat om beviljades fem projekt forskningsanslag år 2017.

1. Hur hjälper man förskolebarn att berätta om känslomässigt viktiga händelser – metodutveckling samt utvärdering av en intervention riktad mot barn och familjer.

Huvudsökande: Anna Sarkadi, Professor, Institutionen för folkhälsa och vårdvetenskap, Uppsala universitet.

2. Forskningscirkel om barn och ungdomars delaktighet inom socialtjänsten – en nationell studie.

Huvudsökande: Ulla Beijer, forskningsledare, FoU i Sörmland.

3. Barnsäkerhet, en randomiserad kontrollstudie med fokus på tidig upptäckt av

psykosociala risker i barnets hemmiljö och hjälp till åtgärd.

Huvudsökande: Steven Lucas, Docent, Institutionen för kvinnors och barns hälsa, Uppsala universitet.

4. Små barn i familjehemsvård och tidigt lärande

Huvudsökande: Ingrid Höjer, Professor, Institutionen för socialt arbete, Göteborgs universitet.

5. Ungdomars upplevelse av (o)trygghet i bostadsområdet

Huvudsökande: Anna-Karin Ivert, Institutionen för kriminologi, Malmö högskola.

9.2 Inkomna forskningsrapporter

Under 2017 inkom åtta rapporter till Barnhuset. Medlen för följande projekt beviljades mellan åren 2014 och 2017.

1. Medling vid brott; en enhetlig svensk modell? Slutrapport och populärvetenskaplig sammanfattning till Barnhuset.

Projektnamn: svenska medlingsmetoder för unga: intention och praktik

Författare: Maritha Jacobsson

2. Slutrapport och populärvetenskaplig sammanfattning och fallstudien 'Uppföljning av ett haveri i social barnavård'. Research reports in social work, school of social work, Lund University. <file:///D:/2016/Gunvor%20Andersson/Publikation.pdf>

Projektnamn: Åttonde uppföljningen av barn i samhällsvård – nu i 35-39 års åldern.

Författare: Gunvor Anderson

3. Slutrapport och populärvetenskaplig sammanfattning till Barnhuset.

Projektnamn: Familjehemsplacerade barns skolsituation och behov av stöd i skolan – en befolkningsstudie byggd på elevers hälsobesök hos skolsköterskan

Författare: Lisbet Engh, Ulla-Britt Eriksson

4. Slutrapport, populärvetenskaplig sammanfattning till barnhuset.

Projektnamn: Vårdnadsöverflyttning för barn och unga i familjehem

Författare: Therése Wissö, Ingrid Höjer och Helena Johansson

5. Rapportering av delarbete till Barnhuset. Pilotstudie och delstudie genomförd. Projektet avslutas år 2020.

Projektnamn: BarnSäkert - Barnhälsovården som forum för tidig upptäckt av psykosociala risker i barnets miljö

Författare: Steven Lucas

6. Slutrapport och populärvetenskaplig sammanfattning till Barnhuset.

Projektnamn: Mödrar och döttrar i samhällsvård – en förstudie kring socialt utsatta familjer med sammansatt problematik i ett inter-generativt perspektiv

Författare: Gunilla Petersson

7. Rapporten 'Rättighetsbärare eller problembärare' publicerad. Resultat presenterat vid nätverksträff på Sättra bruks herrgård med representanter från FoU-enheter.

Projektnamn: En politik för barns bästa eller en familjepolitik

Författare: Maria Heimer, Elisabet Näsman och Joakim Palme.

8. Rapporten 'samtal som familjestödjande praktik; barn som anhöriga när föräldrar har psykiska problem' <file:///D:/2015/Pia%20H%20Bulow/Slutrapport.pdf>

Projektnamn: När mamma eller pappa har psykiska problem

Författare: Pia H. Bulow, Daniel Thunqvist Persson och Elisabeth Cedersund.

10 Kunskapsspridning i digitala kanaler

Att tillgängliggöra aktuell kunskap för forskare, professionella som möter barn och unga samt till beslutsfattare och allmänhet är en viktig del i Barnhusets arbete. För att stärka situationen barn i socialt utsatta livssituationer krävs att kunskapen från forskning och praktik sprids till relevanta målgrupper och kan tas tillvara av de som möter barnen i deras vardag.

En av rekommendationerna från Barnrättskommittén är att Konventionsstaterna åtar sig att genom lämpliga och aktiva åtgärder göra konventionens bestämmelser och principer allmänt kända bland såväl vuxna som barn.

För att kommunicera så kostnadseffektivt som möjligt med våra olika målgrupper och få så stor spridning som möjligt har Barnhuset valt en strategi som fokuserar mycket på digital informations- och kunskapsspridning. Digital kommunikation innebär också stora möjligheter att kunna rikta och anpassa de budskap vi vill nå ut med till olika målgrupper. I strategin ingår att Barnhuset ska upplevas som en aktör med stor och aktuell kunskap inom våra respektive kunskapsområden och informationen ska vara intressant och korrekt förmedlad.

Barnhuset kommunicerar med hjälp av sex olika webbplatser, tre Facebook-konton, Twitter och nyhetsbrev.

Resultat

Det mesta av Barnhusets verksamhet förmedlas via huvudsajten www.allmannabarnhuset.se. Under året 2017 har vi haft 34 181 unika besökare på webbplatsen som tillsammans har tittat på 150 486 sidor och laddat ner 7 981 pdf:er av Barnhusets böcker.

En viktig kanal för spridning och kommunikation med Barnhusets målgrupper är de konton vi driver i sociala medier. Genom sociala medier skapas dessutom möjligheten att få mer personliga relationer med Barnhusets målgrupper och följare. Barnhuset sprider kontinuerligt information om pågående verksamhet via sociala medier, inte sällan genom bilder och mer personliga texter om verksamheten. Interaktiviteten i sociala medier, Facebook och Twitter, ökade markant under 2017. Barnhusets följare har gillat och delat många fler inlägg än tidigare år. På Facebook ökade antalet följare med drygt en tredjedel under 2017. Totalt besöktes Barnhusets webbplats av 5 291 unika användare som klickat sig vidare från ett inlägg på Facebook eller Twitter.

För att få spridning på det som vi publicerar på våra webbplatser använder vi oss i stor utsträckning av vårt nyhetsbrev. Under 2017 har vi skickat ut 10 nyhetsbrev till drygt 10 000 prenumeranter vid majoriteten av utskicken. Nyhetsbreven öppnas av drygt 30 % av prenumeranterna och 30 % klickar sig vidare till Barnhusets webbplats. Andelen läsare och klick är dock troligen högre eftersom det är möjligt att läsa nyhetsbrevet och klicka sig vidare från mailboxens läsfönster utan att öppna det.

11 Kunskapsspridning genom mötesplatser

Att arrangera mötesplatser för erfarenhetsutbyten har visat sig vara en framgångsrik metod för att tillgängliggöra aktuell kunskap för forskare, professionella som möter barn och unga samt beslutsfattare och allmänhet.

Genom att arbeta aktivt med att skapa mötesplatser för professionella ökar vi möjligheten till kunskapsupbyggnaden och lärandet mellan myndigheter, ideella organisationer, kommuner, landsting och regioner inom ramen för Stiftelsen Allmänna Barnhusets projekt och temaområden.

De mötesplatser som anordnas av Stiftelsen Allmänna Barnhuset har som mål att uppmåna och stödja olika verksamheter, myndigheter och organisationer att arbeta utifrån ett barnrättsperspektiv. Det innebär att både den enskilda medarbetaren och hela verksamheten arbetar rättighetsbaserat och har strategier för arbetet med att genomföra barnkonventionen.

11.1 Barnrättsdagarna

Barnrättsdagarna är en ledande mötesplats för alla som arbetar med barnrättsfrågor. Bakom denna satsning står Barnhuset och Barnombudsmannen. Det huvudsakliga syftet är att via tematiserade årliga konferenser sprida kunskap och inspirera till ett fördjupat arbete med att genomföra barnkonventionen.

Barnrättsdagarna är en kongress där Barnhuset sprider kunskap om barn i utsatta livssituationer från forskning, praktik och utvecklingsprojekt inom ramen för Barnhusets verksamhet. Arbetet med Barnrättsdagarna utgår alltid från barnrättskommitténs rekommendationer.

Resultat

Tema för 2017 års Barnrättsdagarna var "Barnrättsperspektiv på migration, integration och inkludering". För barn som kommer till Sverige med eller utan sina familjer från andra länder är alla artiklar i Barnkonventionen aktuella. Barnkonventionen gäller för alla barn och inget barn får diskrimineras på grund av sin eller sina

föräldrars hudfärg, kön, språk, religion, funktionsnedsättning, nationella eller etniska ursprung. Barn på flykt har rätt till sin identitet, innefattande medborgarskap, namn och släktförhållande samt rätt till skydd och bistånd. FN:s kommitté för barnets rättigheter sammanfattade slutsatser konstaterar att det finns brister i hur Sverige implementerar Barnkonventionen i praktiken. Kommittén uppmanar Sverige till att förstärka insatserna mot diskriminering, att barnets bästa ligger till grund i alla beslutsprocesser, i synnerhet i asylprocesser, och att barnet får sin röst hörd i praktiken.

Barnkonventionens ställning i Sverige är nu närmare än någonsin att stärkas genom att den kan bli en del av svensk lagstiftning, vilket kommer ställa än högre krav på att Barnkonventionen genomsyrar allt

praktiskt arbete med barn. Det fortsatt ökade antalet migranter som kommer till Sverige innebär en allt större utmaning, inte minst barnrättsligt, för ett system som, enligt FN, inte uppfyller Barnkonventionen till fullo.

Övergripande frågeställningar för Barnrättsdagarna 2017 var vad som krävs, inom olika samhällssektorer, för att leva upp till Barnkonventionen och andra relevanta internationella konventioner som rör barn i migration. Dessutom, vilka praktiska konsekvenser får detta inom olika yrken och på olika nivåer. (Exempelvis inom förskola, skola, hälso- och sjukvård, socialtjänst och rättsväsende)

Under konferensen lyftes frågeställningar så som:

- Vilka rättigheter har barn och unga i migrationsprocessen och hur säkerställs dessa?
- Vilka goda exempel och konkreta verktyg finns det för att säkerställa barn och ungas rättigheter i migrationsprocessen?
- Hur ser arbetet ut på nationell och lokal nivå för att nyanlända barn och unga ska inkluderas i samhället?
- Vilka utmaningar ställs man inför, som professionell och volontär, i mötet med barn och unga i migration?
- Vad är barn och ungas egna upplevelser av att migrera?

Arbetet med Barnrättsdagarna pågår under hela året och utgörs av utvärdering av genomförd kongress, planering av nästa 2018 års kongress; innehåll, form, genomförande, administration, marknadsföring samt kontinuerlig uppdatering av hemsidan www.barnrattsdagarna.se.

Barnrättsdagarna 2017 samlade 1 242 deltagare, huvudsakligen personer som arbetar i verksamheter som rör barn. Barnrättsdagarna 2017 hade som mål att förmedla kunskap och förståelse för vad det innebär att vara ett barn på flykt, att diskutera vilka utmaningar vi står inför när barns rättigheter ska säkerställas och att synliggöra ett barnrättsperspektiv i migrationsprocessen.

70 procent av deltagarna som besvarade enkäten efter Barnrättsdagarna var helt eller mycket nöjda med Barnrättsdagarna 2017 som helhet. 79 procent av deltagare anser att de fått med sig den kunskap de sökte när de anmälde sig. 85 procent av de svarande anger att de kommer att rekommendera andra att anmäla sig till Barnrättsdagarna 2018.

Sammanfattningar från föreläsningarna och seminarierna, bilder, citat och presentationer publicerades löpande under hela kongressen på Barnrättsdagarnas webbplats. Under själva konferensen hade webbsidan 1 027 respektive 670 besökare. Under april månad hade sidan 4 312 unika besök och under hela året har sidan besökts av 18 056 unika besökare.

Stiftelsen Allmänna Barnhusets Stora Pris delades ut under Barnrättsdagarna 2017. Stora Priset delas ut varje år till den eller de som genom banbrytande insatser främjat barns och ungdomars sociala förhållanden i vårt land. Pristagarna erhöll 75 000 kronor vardera som förutsätts skänkas till någon verksamhet inom om-rådet sociala insatser för barn och ungdom.

Barnhusets pristagare 2017 var Ensamkommandes förbund och Worlds Childrens Prize (WCP) grundare Magnus Bergmar.

Arbetet för 2018 års barnrättsdagar påbörjades genom att temat Alla barns rätt

till jämlika uppväxtvillkor sattes. Programmet för 2018 arbetades fram och marknadsföringen inleddes.

11.2 Barnrättstorget

Barnrättstorget är en plats för kunskapsspridning och kunskapsutbyte om barnrättsfrågor i Almedalen. Värdorganisationer för Barnrättstorget har varit Barnombudsmannen och Stiftelsen Allmänna Barnhuset.

Genom att samla myndigheter och andra viktiga aktörer på samma plats får besökare lättare att hitta barnrättsfrågorna i Almedalen och det bidrar till att hålla nere kostnaderna för allas medverkan i Almedalen. Barnhuset medverkar under Almedals-veckan för att sprida kunskap om Barnhusets verksamhet och för att sätta barnrättsfrågorna på agendan.

Resultat

Barnrättstorget hölls i Gotlands konstmuseum och var öppet för besökare från den 3 juli till den 7 juli. Stiftelsen Allmänna Barnhuset medverkade för fjärde gången som en av arrangörerna till Barnrättstorget tillsammans med Barnombudsmannen. Klockan 8 på måndagsmorgonen invigde Barn-, äldre-, och jämställdhetsminister Åsa Regnér 2017 års Barnrättstorg. I samband med invigningen passade hon på att avslöja att FN:s konvention om barnets

rättigheter, Barnkonventionen, kan bli svensk lag 2020.

Barnhuset valde att livesända alla våra seminarier på Barnrättstorget. Dessa visas på vår barnhusets Facebooksida. De seminarier vi höll tillsammans med Barnombudsmannen visades på Barnrättstorgets egen Facebooksida. Hashtagen vi använder för veckan var #barntorg. Totalt har våra livesända seminarier haft 13 893 visningar på Facebook.

Förutom värdskapet på Barnrättstorget arrangerade Barnhuset fyra egna seminarier, två taltsamtal och fem taltsamtal tillsammans med Barnombudsmannen:

Mån 3 juli

Invigning och panelsamtal om kunskapslyftet

Panelsamtal om Barns rätt som anhöriga
Seminarium med rubriken Någon borde

ha pratat med mig om sexuella övergrepp
Panelsamtal om hur Sverige kan säkerställa ensamkommande barns rätt till bästa möjliga hälsa.

Tis 4 juli

Panelsamtal om rätten till sin familj, gäller den alla eller måste vi göra undantag i tider av kris?

Panelsamtal om barns egna asylskäl i asylprocessen

Ons 5 juli

Seminarium om hur vi kan förebygga och minska risken för att barn utsätts för sexuella övergrepp.

Panelsamtal om barnmisshandel i Sverige – förekomst och attityder

Panelsamtal om våld mot barn i nära relationer

Tor 6 juli

Seminarium om Samverkansteam – tidigt samordnat stöd kan hjälpa familjer i konflikt efter separation

Panelsamtal om utredningen: Se barnet!

Gärna det, men kommunerna måste få en chans

Panelsamtal om barn som tvingas leva med en våldsam förälder

Fre 7 juli

Seminarium om att familjer i vårdnadstvist inte sällan har funktionsnedsättningar – hög tid att anpassa handläggningen

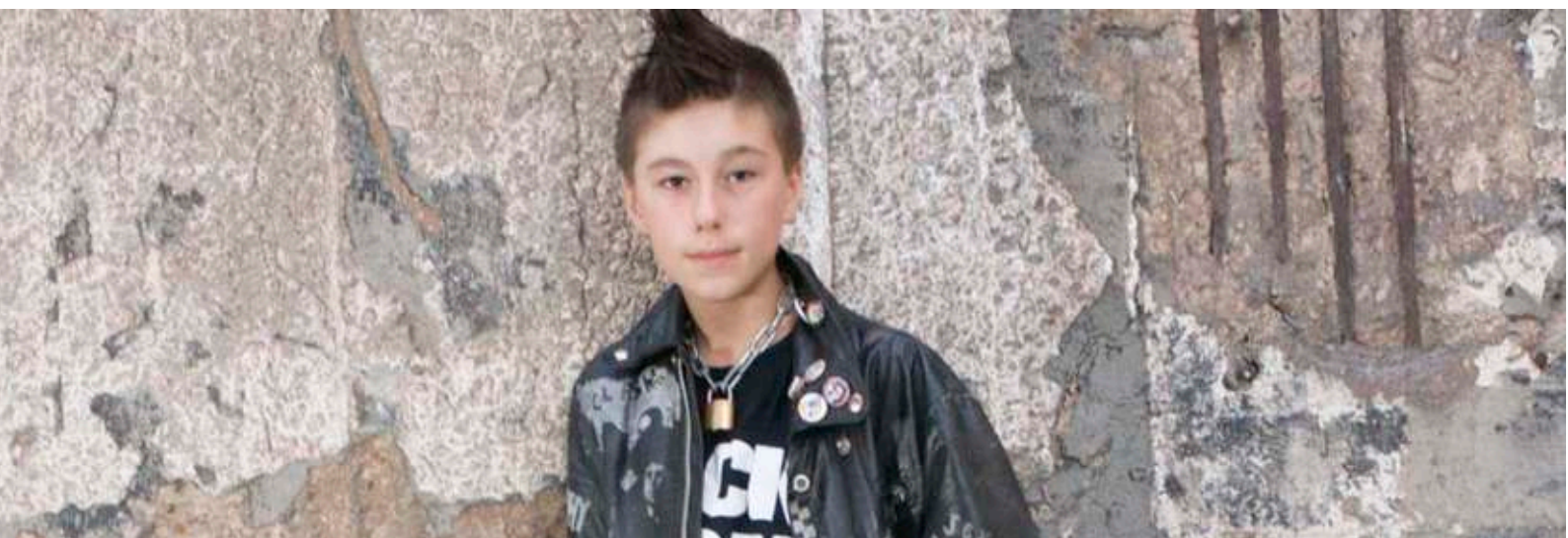
Panelsamtal om barn med funktionsnedsättning och deras utsatthet för våld

Nytt för 2017 var Lilla Almedalen som var en ny arena för riksdagens partier att framföra sitt partis barn och ungdomspolitik, som ett komplement till stora Almedalstället. Lilla Almedalen gav partierna en möjlighet att fokusera på de blivande väljarna – barn och unga. Lilla Almedalen ägde rum i tältet på Gotlands Konstmuseums gård, måndag – torsdag kl. 13:25-13:45 och 14:35-14:55. Samtliga riksdagspartier medverkade i Lilla Almedalen och mötte ungdomar från Knas Hemma, Bufff, Sveriges elevråd Svea, Tilia, Maskrosbarn och Fler unga.

Tältet blev än mer en mötesplats för planerade och spontana samtal i anslutning till seminarier med fokus på barnrättsfrågor.

2017 års upplaga av Barnrättstorget slog dubbla rekord med drygt 2250 besökare och 68 olika programpunkter som hölls av 28 olika myndigheter och organisationer. Jämfört med med 25 organisationer och 49 seminarier året innan.

Antalet deltagare på Barnrättstorgets seminarier har ökat stadigt sedan flytten till Konstmuseet. 2016 besöktes Barnrättstorgets seminarier av 1 805 deltagare jämfört med 1 600 året innan. Både besökare och deltagare har gett positiv respons gällande 2017 års arrangemang. Samtliga medverkande myndigheter och organisationer har svarat att de var mycket nöjda med Barnrättstorget som helhet.

11.3 Nordiska Barnavårdskongressen

Stiftelsen Allmänna Barnhuset är sedan 1965 medlem i ett nordiskt samarbete som har till huvuduppgift att anordna nordiska barnavårdskongresser vart tredje år. Värdskapet för Nordiska Barnavårdskongressen, NBK alternerar mellan organisationer i de nordiska länderna Danmark, Färöarna, Finland, Island, Norge och Sverige.

Syftet med kongresserna är att sprida kunskap från forskning och praktik inom socialt arbete med barn och ungdomar. Tanken är att de nordiska länderna har mycket gemensamt och att vi kan lära av varandra både vad gäller forskning, praktik men också hur barnets rättigheter tas tillvara.

Kongresserna innehåller plenarföreläsningar från de nordiska länderna och seminarier. En planeringsgrupp med representanter från länderna ses mellan kongresserna för planering och utvärdering. De olika nordiska länderna ansvarar själva för att anordna plenarföreläsare och seminarier från sina länder. Sverige var senast värdland 2012. Island är värd för Nordiska Barnavårdskongressen 2018.

Barnhuset ska främja det nordiska samarbetet inom ramen för NBK genom att fortlöpande delta i planerade samarbetsmöten och genomförande av kongresserna som genomförs vart tredje år.

Resultat

Stiftelsen Allmänna Barnhuset deltog i ett planeringsmöte för nästa Barnavårdskongress den 6-7 april i Reykjavik. Praktiska frågor diskuterades och beslut fattades, bland annat om tidsramar, kongressens språk (engelska och engelska och skandinaviska i seminarier) och huvudtemat för kongressen Safety for Children: New thinking – New approaches“.

Plenarföreläsare från Sverige kommer vara fil dr Maria Heimer, som kommer presentera resultat från det forskningsprojekt som Barnhuset varit med och finansierat som rör målkonflikter i socialtjänstens arbete med utsatta barn under rubriken ”Rethinking child protection: child participation and child welfare”

Under slutet av året beslutades att Stiftelsen Allmänna Barnhuset kommer bidra med två seminarier som tar sin utgångspunkt i två rapporter från SBU. Rubrikerna för seminarierna som kommer hållas på engelska bli ”Interventions to improve foster children’s mental and physical health” föreläsare, docent Knut Sundell, och

Samarbetsorganisationer i de övriga nordiska länderna är: Boernesagens Faellesråd, Danmark, Barnaverndarstova Färöarna, Centralförbundet för barnskydd, Finland, Barnaverndarstova, Island och Norsk Barnavernsamband, Norge.

”Interventions by the personal social services when children are maltreated”, föreläsare, docent Stefan Wiklund och Fil dr. Hanna Linell. På bägge seminarierna kommer representanter från organisationen

Maskrosbarn att reflektera över innehållet. Professor Marie Sallnäs kommer att kommentera det förstnämnda seminariet och Kjerstin Bergman från SKL, det andra seminariet.

11.4 Deltagande i utredning, hearing, samrådsmöten, referensgrupper och remissyttranden

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har förordnats i Barnrättsdelegationen, S2016/03619/FST samt medverkat i Socialdepartementets sakråd om arbetet mot prostitution och människohandel och den nationella plattformen för arbetet mot våld mot barn, inför konferensen End Violence Against Children Solutions Summit.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har varit ledamot i följande styrelser:

- Centralförbundet för socialt arbete, CSA
- Barnafrid - Nationellt kunskapscentrum, Linköpings universitet
- Stiftelsen Karin och Ernst August Bångs minne

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har bistått utredningen Ett stärkt barnrättsperspektiv i skyddat boende samt Se barnet SOU 2017:6 och i översynen av socialtjänstlagen #Framtidens socialtjänst”.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har medverkat i följande samråd och referensgrupper:

- Socialstyrelsen, förstudie kring planerna om att utveckla ett nytt kunskapsstöd gällande samtal med barn.
- Socialstyrelsen möte med alla myndigheter som arbetar med frågor om våld och barn
- Socialstyrelsen, nyinrättade nationella kunskapscentrum för ensamkommande barn.

- Socialstyrelsen; SPSM och Skolverkets regeringsuppdrag, ”att anpassa en modell för skolsamverkan till att omfatta alla placerade barn och unga.”
- Skolverket, regeringsuppdrag ”Elevhälsa och stöd för att alla elever ska nå sina kunskapsmål.”
- Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd, MFoF, möten kring det tidiga sociala stödet.
- Handikappförbunden, projektet Det outsagda

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har under 2017 deltagit i följande nätverk:

- Barnahusnätverket
- Behandlarnätverket på Barnafrid
- Forskarnätverket ”Barn som anhöriga”
- Polisens nationella IT-brottscentrum, nätverk för de som jobbar med övergrepp mot barn via nätet
- Socialstyrelsen, nätverket för barns delaktighet
- SKL:s barnrättsnätverk

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har medverkat/arrangerat följande hearingar:

- Socialstyrelsens uppdrag Kunskapsstöd kring bedömningar av umgänge mellan placerade barn enligt LVU och deras föräldrar och andra anhöriga
- Istanbulkonventionen Sveriges rapportering till Europarådet, med anledning av Sveriges rapportering har Stiftelsen Allmänna Barnhuset erbjudits att medverka i granskningsprocessen på regeringskansliet
- Se barnet SOU 2017:6, Stiftelsen Allmänna Barnhuset bjöd in till ett undersökande dialogmöte där forskare, representanter från barnrättsorganisationer, socialtjänst och rättsväsende diskuterade utredningen som undersökt 2006 års vårdnadsreform.
- Rättsutredning kopplat till frågor i samverkansteam, Stiftelsen Allmänna Barnhuset bjöd in till ett dialogmöte i anslutning till en pågående rättsutredning där forskare, representanter från barnrättsorganisationer, socialtjänst och rättsväsende, diskuterade
- Forskarhearing kring modellen Skolfam, Stiftelsen Allmänna Barnhuset bjöd in till dialog kring effektutvärdering och följeforskning.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har under 2017 svarat på remisser:

- Betänkandet Se Barnet! SOU 2017:6
- Åldersdifferentierat underhållsstöd och höjt grundavdrag för bidragsskyldiga föräldrar S2017/01262/FST
- Förslag till reviderade föreskrifter om behörighet att utföra vissa arbetsuppgifter i socialtjänstens barn- och ungdomsvård dnr. 4.1.1-1 7982/2017
- Departementspromemoria om utredningar avseende vissa skador och dödsfall S2017/055217/FST
- Förslag till Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om konsulentverksamheter 26261/2017
- Omedelbart omhändertagande av barn och unga i vissa internationella situationer Ds 2017:49
- Remissvar avseende vissa Skador och dödsfall Ds 2017-47
- Vägledning barn som uppges vara gifta, Dnr 30848/2017
- Synpunkter på förvaltningsförslaget och konsekvensutredning, Dnr 26261/2017

Stiftelsen Allmänna Barnhuset
Linnégatan 89 C
115 23 Stockholm

Org.nr: 802000-1072

Tel: +46 8 679 60 78

Fax: +46 8 611 38 41

info@allmannabarnhuset.se

www.allmannabarnhuset.se